

UNGA MED
ATTITYD

mucf .se | Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

ARBETE &
ARBETS-
MARKNAD

ATTITYD- OCH VÄRDERINGSSTUDIE 2019

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor
AUGUSTI 2019

Uppdragsansvarig: Sara Fransson

Grafisk form: Södra tornet

Foto omslag: Scandinav – Fotograf: Rebecka Rynefelt

Tryck: Lenanders Grafiska AB Kalmar

ISBN: 978-91-89027-11-4

Tryckt på miljövänligt papper

(Omslag: *Performa Brilliance, FSC, Inlaga: Munken Pure, FSC*)

KONTAKT

Webbplats: www.mucof.se

Telefon: 010-160 10 00

E-post: info@mucof.se

UNGA MED ATTITYD

Arbete & arbetsmarknad

ATTITYD- OCH VÄRDERINGSSTUDIE 2019

Förord

”Unga med attityd 2019” är en del av den uppföljning av de ungdomspolitiska målen som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor gör. Rapporten bygger på en enkätundersökning som myndigheten har genomfört för att belysa ungas attityder och värderingar. *”Unga med attityd 2019 – arbete och arbetsmarknad”* är en av tre delrapporter som tillsammans utgör den sjätte attityd- och värderingsstudien bland unga sedan 1993.

I den här delrapporten riktas blicken mot ungas attityder till arbete och arbetsmarknad. Resultaten visar bland annat att unga med behovsanställning har svårigheter med löpande utgifter och oroar sig för sin ekonomi i samma utsträckning som unga arbetslösa. Rapporten visar även att dagens unga i större utsträckning vill att deras arbete ska vara meningsfullt och ge möjligheter till att kombinera arbetet med fritid- och familjeliv, än tidigare ungdomsgenerationer.

De två andra delrapporterna i 2019 års attityd- och värderingsstudie handlar om ungas attityder till viktiga samhällsfrågor och demokrati, samt hälsa, livsåskådning, fritid och kultur.

Arbetet med rapporten har genomförts inom avdelningen för utredning av Sara Fransson (uppdragsansvarig), Marit Gisselmann och Alba Stjärnkvist.

Lena Nyberg, generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Växjö juni 2019

Innehåll

Förord	5
Innehåll	6
Sammanfattning	9
Uppföljning av de ungdomspolitiska målen	13
1.1 Om attityder och unga och äldre över tid	15
1.2 Undersökningens genomförande och resultatredovisning	18
1.3 Läsanvisningar	20
Matchning på arbetsmarknaden	21
2.1 Unga studerar vidare för att få ett bra arbete	22
2.2 Något bättre matchning mellan ungas utbildning och arbete över tid	26
2.3 Andelen unga som är nöjda med sitt arbete minskar något	28
Ungas inträde på arbetsmarknaden	31
3.1 Färre unga tycker att äldre bör gå i pension tidigare, så att unga kan få jobb	34
3.2 Allt fler unga tycker att det är okej att få lägre lön än vuxna om det leder till jobb	34
3.3 Fler unga tycker att unga måste ta eget ansvar för att ta sig in på arbetsmarknaden	35
3.4 Unga som är arbetslösa har lägre krav för att vara intresserade av ett arbete	39

Anställningstrygghet och vad som är viktigt rörande anställningen	41
4.1 Unga prioriterar förutsägbarhet och trygghet i sin anställning	42
4.2 Unga vill att arbetet ska vara möjligt att kombinera med familjeliv och fritid	45
4.3 Hälften av alla unga tycker att vi bör arbeta mindre för att få mer fritid	47
4.4 Mindre vanligt bland unga att prioritera fria arbetstider och självständigt arbete än bland äldre	47
Vad unga vill ha ut av sitt arbete	49
5.1 Fler unga lägger stor vikt vid arbetsmiljö och arbetsvillkor	50
5.2 Vanligare att unga prioriterar lön än karriär	52
5.3 Fler prioriterar arbetets innehåll	52
Anställningsform, oro och psykisk ohälsa	55
6.1 Inga skillnader i ekonomiska svårigheter mellan unga behovsanställda och unga arbetslösa	57
6.2 Andelen unga som oroar sig för arbetslöshet har minskat sedan 1993	58
6.3 Unga med mer erfarenhet av arbetslöshet har mer psykisk ohälsa än andra unga	60
Avslutande diskussion och analys	63
Referenser	69

Sammanfattning

I *”Unga med attityd 2019 – arbete och arbetsmarknad”* belyser Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ungas attityder till sitt inträde på arbetsmarknaden och vad som är viktigt för dem i arbetslivet. Rapporten beskriver också ungas motiv till att studera vidare och hur olika anställningsformer hänger ihop med ekonomiska svårigheter och psykisk ohälsa. Rapporten visar att det finns skillnader mellan olika grupper av unga idag men också över tid. Den här delrapporten är en av tre rapporter som ingår i myndighetens attityd- och värderingsstudie 2019. Tillsammans beskriver de tre delrapporterna ungas attityder till olika centrala välfärds- och demokratifrågor.

Rapporten bygger på en enkät, som skickades till 6000 slumpmässigt utvalda unga i åldern 16–29 år under hösten 2018. Motsvarande enkät skickades även ut till 3000 slumpmässigt utvalda personer ur resten av den vuxna befolkningen, 30–74 år, vilka utgör en äldre jämförelsegrupp. Genom enkäten har unga fått möjlighet att ge uttryck för sina attityder, som sedan har kunnat jämföras med attityder i den äldre jämförelsegruppen. Det är sjätte gången myndigheten genomför den här attityd- och värderingsstudien sedan 1993. Tidigare studiers resultat används i rapporten för att följa och se förändringar i ungas attityder och värderingar över tid.

I fem kapitel presenteras studiens resultat under fem olika områden på temat arbete och arbetsmarknad. Här följer en redovisning av de huvudsakliga slutsatserna om ungas attityder från varje kapitel.

Kapitlet om ungas attityder till *utbildning* och *matchningen mellan arbete och utbildning* visar att

- allt fler unga tycker att deras arbete motsvarar den utbildning de har
- unga oftast väljer att studera vidare för att öka sina möjligheter till ett bättre jobb eller för att få det jobb som de verkligen vill ha
- det är vanligare bland killar än tjejer att studera vidare för att utvecklas som person och för att ha roligt under studenttiden

Kapitlet om ungas attityder till *inträde på arbetsmarknaden* visar att

- det är mindre vanligt bland unga att vara positiva till olika typer av arbetsmarknadsåtgärder än det är inom den äldre jämförelsegruppen
- en större andel unga idag än tidigare tycker att det är okej att unga får lägre lön än vuxna om det ger fler jobb, samtidigt som det är en mindre andel nu än tidigare som tycker att äldre bör ge unga större chans till inträde genom att gå i pension tidigare
- det fortsatt finns vissa generationsskillnader mellan ungas och den äldre jämförelsegruppens attityder till vad de unga själva bör göra för att ta sig in på arbetsmarknaden (tendenser finns dock till att de båda gruppernas attityder närmar sig varandra)
- unga som är arbetslösa ställer lägre krav för att vara intresserade av ett arbete, än de som inte är arbetslösa

Kapitlet om ungas attityder till *anställningstrygghet* och *vad som är viktigt rörande anställningen* visar att

- det är vanligare bland unga att prioritera trygga och förutsägbara anställningar än att snabbt kunna byta arbete
- det har blivit vanligare att unga prioriterar att kunna kombinera sitt arbete med familjeliv och fritid
- det har blivit vanligare att unga prioriterar självständigt arbete och fria arbetstider

Kapitlet om *vad unga vill ha ut av sitt arbete* visar att

- sett över tid är det fortfarande vanligast att prioritera bra arbetsmiljö och arbetsvillkor tillsammans med trevliga kollegor och en bra chef
- det är vanligare att prioritera en bra lön än karriärmöjligheter
- det har idag blivit vanligare bland unga att prioritera arbetets innehåll, som till exempel att kunna utvecklas i arbetet

Kapitlet om *psykisk ohälsa och oro bland unga med olika anställningsformer* visar att

- unga med behovsanställning, där arbetstagaren blir inkallad vid behov, har problem med löpande utgifter och oroar sig för sin ekonomi och bostadslöshet i samma utsträckning som unga arbetslösa
- de som har varit arbetslösa en längre tid, eller under flera kortare perioder, har mer psykisk ohälsa än de som bara har varit arbetslösa vid ett tillfälle eller aldrig har varit ofrivilligt arbetslösa
- unga med fast anställning har mindre psykisk ohälsa än de med tillfälliga anställningar, behovsstyrda anställningar och unga som är arbetslösa

KAPITEL 1

UPPFÖLJNING AV DE UNGDOMS- POLITISKA MÅLEN

Uppföljning av de ungdomspolitiska målen

Målet för den statliga ungdomspolitiken är att ”alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen”. Målet presenteras i regeringens ungdomspolitiska proposition *Med fokus på unga* (2013/14:191). I propositionen understryks betydelsen av goda uppväxtvillkor och ungdomstidens betydelse för utveckling och etablering i vuxenlivet. Propositionen betonar också hur ungdomstiden formar människor och skapar förutsättningar för trygghet och aktivt deltagande i demokratiska processer, i arbetslivet och i samhället i stort. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har i uppdrag av regeringen att följa upp det ungdomspolitiska målet.

Attityd- och värderingsstudien utgör en del av MUCF:s uppföljning av hur det ungdomspolitiska målet nås. Studien ger ökad kunskap om hur unga tänker och orienterar sig i dagens samhälle och skapar en ögonblicksbild av ungas attityder och värderingar till centrala välfärds- och demokratifrågor just nu. Attityd- och värderingsstudien skapar underlag för politiska beslutsfattare att lyssna in röster och åsikter från unga vad gäller samhällsfrågor och politiska förslag. På så sätt bidrar den här studien till att ge unga makt och inflytande över sina liv och över samhällsutvecklingen. I rapporten beskrivs hur unga har skilda attityder utifrån till exempel kön och ålder, men också utifrån olika levnadsvillkor så som anställningsform. Det gör det möjligt att använda studiens resultat som grund för framtida satsningar i syfte att skapa goda levnadsvillkor för alla unga.

Detta är den andra av sammanlagt tre delrapporter. De två andra delrapporterna i 2019 års attityd- och värderingsstudie handlar om ungas attityder till viktiga samhällsfrågor och demokrati samt kultur och fritid, hälsa samt livsåskådning. Tillsammans svarar delrapporterna upp mot det uppdrag som MUCF har fått från regeringen att undersöka ungas attityder till centrala välfärds- och demokratifrågor (U2018/04397/UF).

Den här attityd- och värderingsstudien är den sjätte som genomförs av sitt slag. År 1993 genomfördes studien för första gången av Barn- och ungdomsdelegationen. Därefter har MUCF, tidigare Ungdomsstyrelsen, publicerat återkommande enkätundersökningar åren 1997, 2003, 2007, 2013 och nu 2019. Enkätfrågorna som ligger till grund för studien har genom åren ställts på liknande sätt. Ögonblicksbilden av ungas attityder idag kan därför jämföras med attityder hos tidigare ungdomsgenerationer. Däremot är det inte möjligt att göra fördjupade analyser av underliggande orsaker till attityderna eller till förändringar över tid. Det beror till exempel på svårigheterna att identifiera orsakssamband mellan livscykel-, generations-, och periodeffekter samt vilka attityder unga uppvisar (Nuendorf, Smets & Garcia-Albacete 2013, Persson, Wass & Oscarsson 2013, Verba, Schlozman & Brady 1995, Highton & Wolfinger 2001).

1.1 Om attityder och unga och äldre över tid

Värderingar och *attityder* är två närliggande begrepp som båda visar på ett värderande förhållningssätt till någonting. En värdering är en mer allmän uppfattning om vad som är en önskvärd ordning. Människors värderingar är förhållandevis få och stabila över tid. Värderingar handlar exempelvis om grundläggande förhållningssätt till ekonomi, social jämlikhet, individuell frihet och statens roll i samhället. Dessa värderingar ligger till grund för bedömningar och agerande i specifika situationer. En attityd är en mer konkret inställning till något mer avgränsat. Det kan exempelvis handla om inställningen till en grupp, sakfrågor eller politiska förslag. Till skillnad från värderingar, har människor väldigt många attityder. Att de två begreppen hör ihop är forskningen ense om, men inte alltid hur de gör detta. De flesta forskare utgår dock från att värderingar är mer grundläggande och att värderingar ligger till grund för människors attityder (Anckar, Bengtsson, Denk & Karvonen 2013, Feldman 2003, Kulin 2011). I linje med detta resonemang är det alltså framförallt attityder som analyseras i rapporten.

1.1.1 Livsfas, tidsanda och generationseffekter

Huvudsyftet med studien är att ge ökad kunskap om ungas attityder och värderingar till arbete och arbetsmarknaden och om det sker förändringar i ungas attityder över tid. För att kunna se om ungas attityder skiljer sig från

de attityder som resten av den vuxna befolkningen har, ingår även en äldre jämförelsegrupp i åldern 30–74 år i studien. Det kan finnas flera skäl till att ungas attityder skiljer sig från äldres. Unga befinner sig i en annan livsfas och med ålder följer nya erfarenheter som kan leda till förändrade attityder. När unga växer upp och blir äldre förändras vissa attityder i takt med att de får en annan livssituation. Detta kallas för livscykeffekt. Människors attityder påverkas också av tidsandan. Det kan exempelvis handla om att en politisk fråga under en period uppfattas som extra viktig i samhället. Den här sortens avtryck i människors attityder kallas periodeffekter, och det påverkar alla oavsett ålder på samma sätt. Påverkan är dock mer kortvarig och övergående än den så kallade generationseffekten. Generationseffekten innebär att omständigheter och erfarenheter som inträffar under barn- och ungdomsåren påverkar en generations attityder genom hela livet (Phelps 2004, Phelps 2005, Wass 2008). En generation som upplever ekonomisk osäkerhet och lågkonjunktur när de växer upp har exempelvis andra attityder än generationer som inte upplevt detta (Inglehart 1977).

Att skilja de tre effekterna från varandra är dock inte alltid enkelt (Flanagan, Finlay, Gally & Kim 2012). När unga visar samma attitydmönster i motsvarande skeden i ungdomsåren oberoende av generationstillhörighet, indikerar det att det rör sig om livscykeffekter snarare än om generations- eller periodeffekter (Verba, Schlozman & Brady 1995, Highton & Wolfinger 2001). Det är svårare att särskilja mellan generations- och periodeffekter när attityder och värderingar hos unga står i centrum. Det beror på att den socialisationsprocess som skapar generationseffekter fortfarande pågår för unga (Nuendorf, Smets & Garcia-Albacete 2012), samtidigt som unga tillsammans med äldre påverkas kortsiktigt av enstaka händelser och tidsandan (Persson, Wass & Oscarsson 2013).

I den äldre jämförelsegruppen ingår personer födda mellan åren 1944–1988. De bär med sig omständigheter och erfarenheter från sina ungdomsår när de format sina attityder. Till exempel har de äldsta respondenterna upplevt och präglats av åren direkt efter andra världskriget. De unga i studien är födda mellan 1989–2002. För många av dem pågår fortfarande den socialisationsprocess som i framtiden skapar generationseffekter hos dagens ungdoms-

generation. Det är därför svårt att avgöra vilka attityder bland unga som är tillfälliga och vilka attityder som kommer att följa med dem under resten av livet. Därför är det inte möjligt inom ramen för studien att göra djupare analyser av orsaker till förändringar i ungas attityder över tid då orsakssamband mellan attitydförändringarna i relation till livscykel- generations- eller periodeffekter är svåra att avgöra (Nuendorf, Smets & Garcia-Albacete 2013, Persson, Wass & Oscarsson 2013, Verba, Schlozman & Brady 1995, Highton & Wolfinger 2001).

1.1.2 En förändrad arbetsmarknad kräver ny kunskap om ungas attityder

Att främja ungas inträde och etablering på arbetsmarknaden är i första hand en fråga om unga människors möjlighet till egen försörjning och ett självständigt liv. Samtidigt är ungas inträde på arbetsmarknaden också en förutsättning för god samhällsekonomi. Av dessa anledningar är ungas etablering högt prioriterat på den politiska agendan, även om unga själva tycker att arbete och sysselsättning är en mindre viktig samhällsfråga i dagens samhälle, jämfört med tidigare (MUCF 2019a). Arbetsmarknaden i Sverige förändras konstant. Förändringarna handlar ofta om att försöka väga olika intressen mot varandra, så som arbetsgivarens behov av flexibilitet och arbetstagarens behov av trygghet i anställningen (SOU 2019:5). Forskningen har också intresserat sig för den ständigt förändrade arbetsmarknaden och identifierar ett flertal trender vad avser ungas situation på arbetsmarknaden. Ett exempel är att olika former av tidsbegränsade anställningar blir allt mer vanligt förekommande på den svenska arbetsmarknaden, även om huvudregeln fortsatt är tillsvidareanställning (SOU 2019:5). En anställningsform som blivit allt mer vanlig bland framförallt unga är så kallade intermittenta anställningar, som i debatten ofta benämns ”behovsanställning” (eller ”timanställning”, ”ring och spring”, ”sms-anställning”) (SOU 2019:5). Den typen av anställningsform spelar en viktig roll för arbetsgivare som är i behov av arbetskraft vid tillfälliga arbetstoppar och när arbetsgivare behöver ersätta tillfälligt frånvarande personal. Sådana anställningar kan vara en väg in i arbetslivet, inte minst för unga personer utan arbetslivserfarenhet eller för grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. Samtidigt visar forskningen på att denna typ av osäkra anställningar med ofta dåliga trygghetsvillkor för arbetstagaren, är en riskfaktor för att utveckla psykisk ohälsa bland unga (Canivet et al 2016).

Trots att tillfälliga anställningar i allmänhet, och behovsanställningar i synnerhet, blir allt vanligare bland unga och ofta kan vara den första ingången och erfarenheten av arbetslivet för unga idag, saknas det kunskap om ungas attityder till denna typ av anställningsform och hur unga med behovsanställningar mår i relation till unga med andra anställningsformer. I den här rapporten studeras därför ungas attityder till olika typer av anställningsformer.

1.2 Undersökningens genomförande och resultatredovisning

Enkäten som ligger till grund för årets attityd- och värderingsstudie skickades under hösten 2018 ut till 6000 slumpmässigt utvalda unga mellan 16 och 29 år samt till 3000 slumpmässigt utvalda personer i en äldre jämförelsegrupp, 30–74 år. Svarsfrekvensen för de unga är 40 procent och för den äldre jämförelsegruppen 44 procent. Svarsfrekvensen för hela studien är 41 procent. Flera av frågorna i enkäten har även ställts vid tidigare attityd- och värderingsstudier under åren 1993, 1997, 2002, 2007 och 2013. För resultat där det är möjligt att studera skillnader mellan årets och tidigare studier, görs detta i rapporten. Eftersom undersökningen gjordes under år 2018 används det som årtal i delrapportens resultatredovisning även om rapporten sammanställts och publicerats år 2019.

1.2.1. Begrepps- och resultatredovisning i rapporten

I rapporten analyseras skillnader mellan olika grupper i befolkningen. I huvudfokus står gruppen unga. *Unga* används som begrepp för de i undersökningen som är mellan 16–29 år. När begreppet äldre jämförelsegrupp används i rapporten åsyftas personer som är mellan 30–74 år.

När resultatet redovisas uppdelat på kön används begreppen *tjejer*, *killar*, *män* och *kvinnor*. Med tjejer och killar avses personer som själva identifierar sig som tjejer eller killar och är 16–29 år gamla. Tjejer och killar är således den begreppsliga uppdelningen på kön som görs inom gruppen unga. När nedbrytningar på kön görs inom den äldre jämförelsegruppen används benämningen kvinnor och män.

Samtliga resultat i studien har också undersökts för eventuella skillnader mellan unga i de tre åldersgrupperna 16–19 år, 20–24 år samt 25–29 år. I några kapitel har skillnader mellan unga baserat på anställningsform också undersökts. Hur den uppdelningen har gjorts framgår i det aktuella kapitlet.

Resultat som visar på skillnader inom gruppen unga diskuteras i löptext enbart om skillnaderna är statistiskt säkerställda på 95 procentsnivå. I figurer och tabeller kan det förekomma både statistiskt signifikanta och ej statistiskt signifikanta skillnader. En nedbrytning inom den äldre svarsgruppen görs i vissa kapitel när det finns säkerställda skillnader mellan kvinnor och män.

Det görs ingen uppdelning på de äldres ålder i resultatredovisningen då det inte har varit möjligt att uppmäta statistiska skillnader utifrån det låga antalet svarande bland de äldre. Bearbetningen av enkätfrågor har gjorts på liknande sätt i hela rapporten. Svaren har delats upp i de som instämmer och de som inte instämmer till påståenden som angivits i enkäten. En principiell hållning i analyserna har varit att respondenter som instämmer helt eller delvis i ett påstående, kategoriserats som att de instämmer.

En bilaga till delrapporten finns att ladda ner på www.mucf.se där samtliga analyserade frågor i denna delstudie redovisas. Där finns jämförelsesiffror mellan unga och den äldre jämförelsegruppen, mellan killar och tjejer samt mellan de olika åldersindelningarna i den unga svarsgruppen. Noterbart är att det i bilagan även redovisas siffror som inte är signifikant skilda från varandra och därför inte kommenteras eller redovisas i den här delrapporten. I bilagan finns också fördjupade resonemang om vägval vid urvalsdragning, svarsfrekvens, viktning, kodning av variabler och övriga principiella förhållningssätt till de resultat som presenteras här.

1.3 Läsanvisningar

I det inledande kapitlet beskrivs uppdraget, syfte och hur 2018 års attityd- och värderingsstudie har genomförts. Kapitel två till fem beskriver studiens resultat avseende ungas attityder till arbetsmarknadsfrågor. Varje kapitel inleds med en sammanfattning av kapitlets övergripande resultat. I anslutning till dessa finns ett diagram som synliggör ungas attityder i det aktuella kapitlet.

Kapitel två handlar om ungas attityder till varför de väljer att studera vidare och hur de tycker att deras arbete matchar deras utbildning.

Kapitel tre handlar om ungas attityder till sitt inträde på arbetsmarknaden.

Kapitel fyra handlar om ungas attityder till anställningstrygghet och vad som är viktigt rörande anställningen.

Kapitel fem handlar om ungas attityder till vad de vill ha ut av sitt arbete.

Kapitel sex handlar om ungas anställningsformer och hur de samvarierar med ungas attityder till sin ekonomiska situation och psykiska hälsa.

I det sjunde och avslutande kapitlet diskuteras och sammanfattas de övergripande resultat och tendenser som redovisats i rapporten.

KAPITEL 2

MATCHNING PÅ ARBETS- MARKNADEN

Matchning på arbetsmarknaden

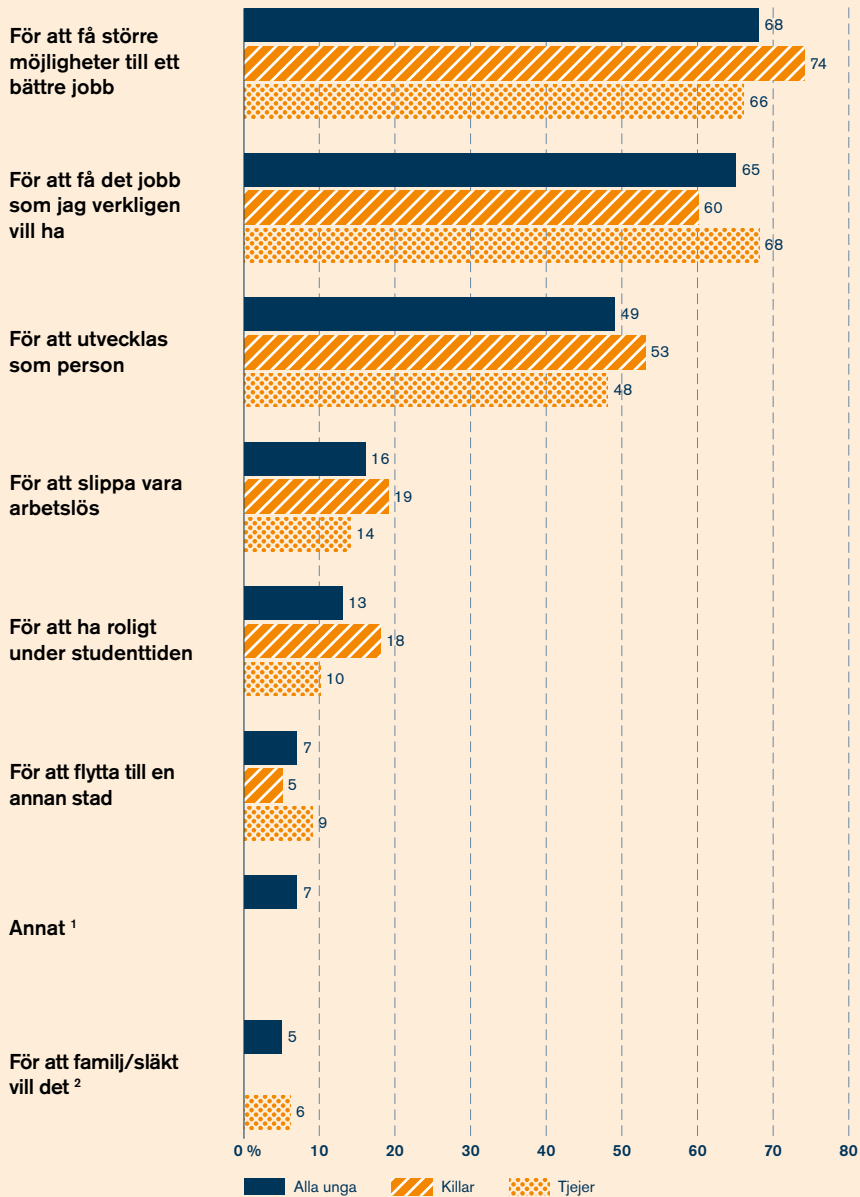
Det här kapitlet handlar om varför unga väljer att studera vidare och hur unga upplever att deras arbete matchar deras utbildning och kvalifikationer. Resultatet visar att unga (16–29 år) oftast väljer att studera vidare för att få möjligheter till ett bättre jobb eller för att få det jobb som de verkligen vill ha. Andra skäl än dessa har blivit mindre vanliga bland tjejer. Bland annat väljer unga tjejer idag i lägre utsträckning än tidigare att studera vidare för att slippa vara arbetslösa, för att ha roligt under studenttiden eller för att utvecklas som personer. Liknande förändring över tid syns inte bland killar. Över tid tycker allt fler unga att deras arbete motsvarar den utbildning som de har, och den uppfattningen är vanligare bland unga som arbetar som huvudsaklig sysselsättning än bland unga som arbetar extra.

2.1 Unga studerar vidare för att få ett bra arbete

Sedan år 2007 har attityd- och värderingsstudien undersökt varför unga väljer att studera vidare. Frågan riktas till de unga (16–29 år) som uppger att de för närvarande studerar på högskola eller universitet och till unga som uppger att de planerar att studera vidare på högskola eller universitet. I årets studie är det 57 procent av de unga som uppger att de studerar eller planerar att studera vidare.

De två vanligaste skälen till att studera vidare, bland både tjejer och killar, är att ”få större möjligheter till ett bättre jobb” och att ”få det jobb som jag verkligen vill ha”. Ungefär två av tre unga uppger dessa skäl, se figur 2.1. Killar uppger i något större utsträckning att de studerar vidare för att få större möjligheter till ett bättre jobb, medan det är något vanligare bland tjejer att studera vidare för att få det jobb som de verkligen vill ha.

Andelen tjejer som uppger att de studerar vidare för att få större möjligheter till ett bättre jobb minskar från runt 80 procent år 2007 och 2013, till 66 procent i årets studie, se figur 2.2. För killar är skillnaden mindre, och

Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.
 Kommentar 1: Antalet tjejer och killar är för litet för att beräknas
 Kommentar 2: Antalet killar är för litet för att beräknas

FIGUR 2.1 Ungas skäl till att studera vidare, efter kön, 16-29 år, 2018. Procent.

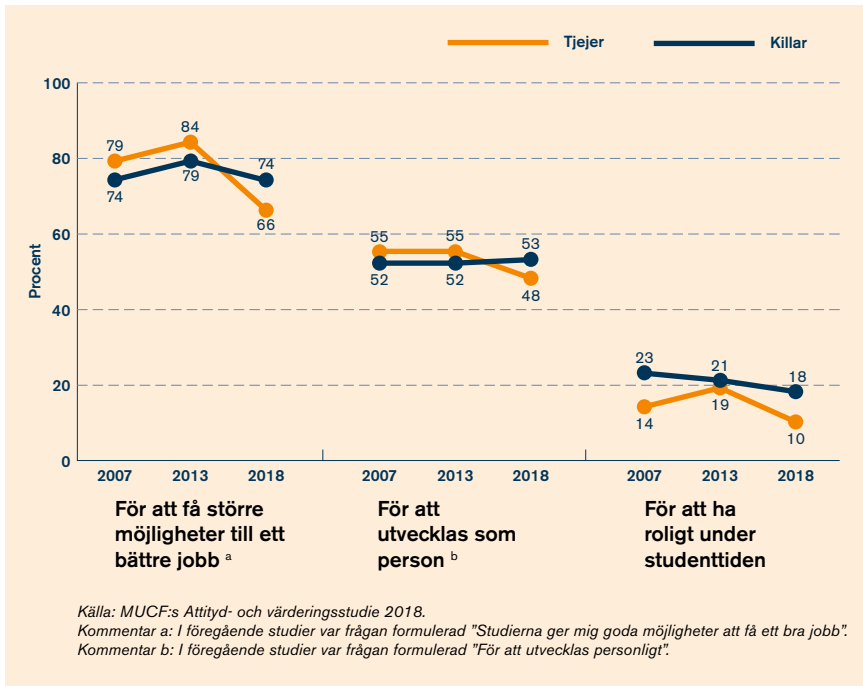
minskningen är inte statistiskt signifikant. En trolig anledning till detta är ett nytt svarsalternativ som har lagts till i årets studie: ”för att få det jobb som jag verkligen vill ha”. Sedan detta svarsalternativ har varit möjligt, har andelen tjejer som valt andra skäl än detta minskat i större utsträckning än killars. Detta nya svarsalternativ verkar alltså fånga upp tjejers motivation till att studera vidare mer än det gör för killar.

2.1.1 Vanligare bland killar än tjejer att studera vidare för att utvecklas som person och ha roligt under studenttiden

Utöver att unga väljer att studera vidare för att få ett bra jobb, är det också vanligt att unga studerar vidare för att utvecklas som person. Ungefär hälften av de unga som studerar eller planerar att studera vidare uppger detta som ett skäl, vilket inte skiljer sig från föregående studier.

Tidigare år var det ingen skillnad mellan tjejer och killar. Sedan år 2013 har dock andelen tjejer som studerar vidare för att utvecklas som personer minskat något. Eftersom motsvarande förändring inte sker bland killar är det nu något vanligare bland killar än bland tjejer att välja att studera vidare för att utvecklas som person.

År 2013 var det lika vanligt bland tjejer som bland killar att studera vidare för att ha roligt under studenttiden. Sedan år 2013 nästan halveras andelen unga som uppger detta som skäl. Minskningen sker framförallt bland tjejer. Bland killar är minskningen inte statistiskt signifikant. I årets studie är det därför betydligt vanligare att killar väljer att studera vidare för att ha roligt under studenttiden, än att tjejer gör det. En liknande skillnad kunde vi även se år 2007.

FIGUR 2.2 Andel som uppger olika skäl till att studera vidare, efter kön, 16–29 år, 2007–2018. Procent.

2.1.2 Färre studerar vidare för att slippa vara arbetslösa

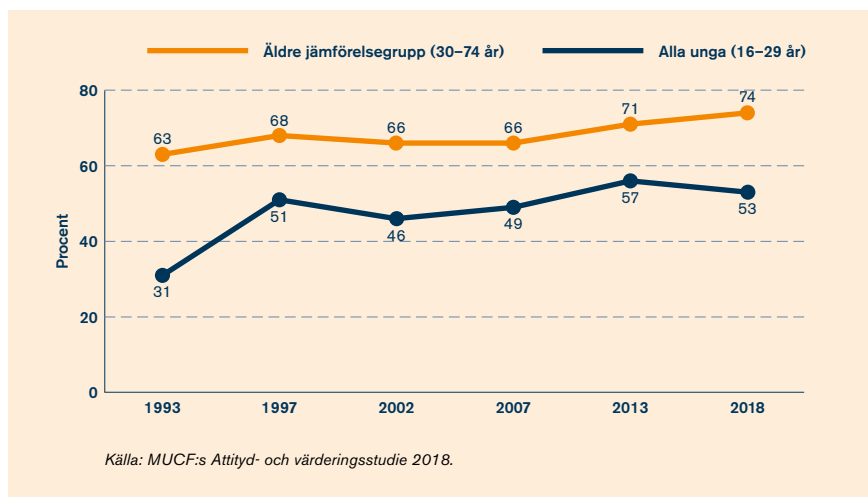
Idag uppger var sjätte ung person att de väljer att studera vidare för att slippa vara arbetslös, vilket är en minskning från studierna år 2007 och år 2013, då var fjärde ung person uppgav detta som skäl. Minskningen sker framförallt bland tjejer. Bland killar är minskningen inte statistiskt signifikant.

2.2 Något bättre matchning mellan ungas utbildning och arbete över tid

Ungas upplevelse av hur arbetet matchar deras utbildning har undersökts sedan den första attityd- och värderingsstudien genomfördes år 1993. Sedan dess har andelen unga som arbetar extra vid sidan av sin studier ökat (SVT 2018). Denna förändring försvårar jämförelser över tid, då extraarbetande unga i tidigare studier inte kan särskiljas från unga som arbetar som huvudsaklig sysselsättning.

Med reservation för att gruppen unga som arbetar har förändrats över tid, har andelen unga som tycker att deras nuvarande arbete motsvarar deras utbildning och kvalifikation ökat sedan år 1993. Andelen har ökat från var tredje ung person som tyckte så vid studien 1993, till drygt varannan ung i årets studie. De små förändringarna sedan 2013 är dock inte statistiskt signifikanta.

Motsvarande ökning sedan år 1993 framkommer för den äldre jämförelsegruppen (30–74 år). Under hela perioden är det vanligare i den äldre jämförelsegruppen än bland unga, att uppge att arbetet motsvarar deras utbildning.

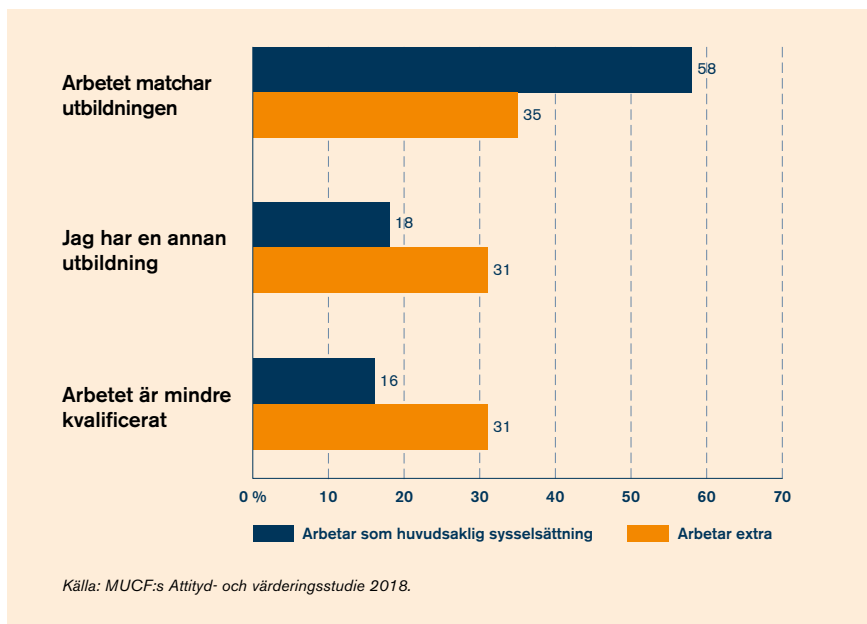

FIGUR 2.3 Andel som uppger att deras arbete motsvarar deras utbildning, 16–19 år och 30–74 år, 1993–2018. Procent.

En trolig anledning till varför det är vanligare inom den äldre jämförelsegruppen att uppleva att arbetet matchar utbildningen, är för att den äldre jämförelsegruppen deltagit längre i arbetslivet och därför har haft större möjligheter att hitta ett arbete som matchar deras utbildning och kvalifikationer, än vad unga har haft. Ett liknande mönster finner vi inom gruppen unga när vi undersöker skillnaderna mellan olika åldersgrupper. Av de unga som är i åldrarna 25–29 år, tycker drygt 60 procent att deras nuvarande arbete matchar deras utbildning. Bland unga i åldern 16–24 år är det mindre vanligt att tycka så, drygt 40 procent. Det kan också vara en förklaring till varför det finns skillnader i matchning både mellan de unga och den äldre jämförelsegruppen samt mellan de olika åldersgrupper av unga.

2.2.1 Unga som arbetar extra rapporterar sämre matchning än unga som arbetar som huvudsaklig sysselsättning

Andelen unga som arbetar extra vid sidan av sina studier ökar (SVT 2018) och i årets studie undersöker vi för första gången skillnader i matchning mellan unga som arbetar som huvudsaklig sysselsättning och unga som arbetar extra. Av de unga som svarat på frågan om matchning är det ungefär en tredjedel som svarar utifrån att de arbetar extra – oftast som komplement till att de studerar. Matchning mellan arbete och utbildning är vanligare bland unga som arbetar som huvudsaklig sysselsättning än bland unga som arbetar extra. Det är däremot vanligare bland unga som arbetar extra att svara att arbetet är mindre kvalificerat än utbildningen, än det är bland unga med arbete som huvudsaklig sysselsättning, se figur 2.4.

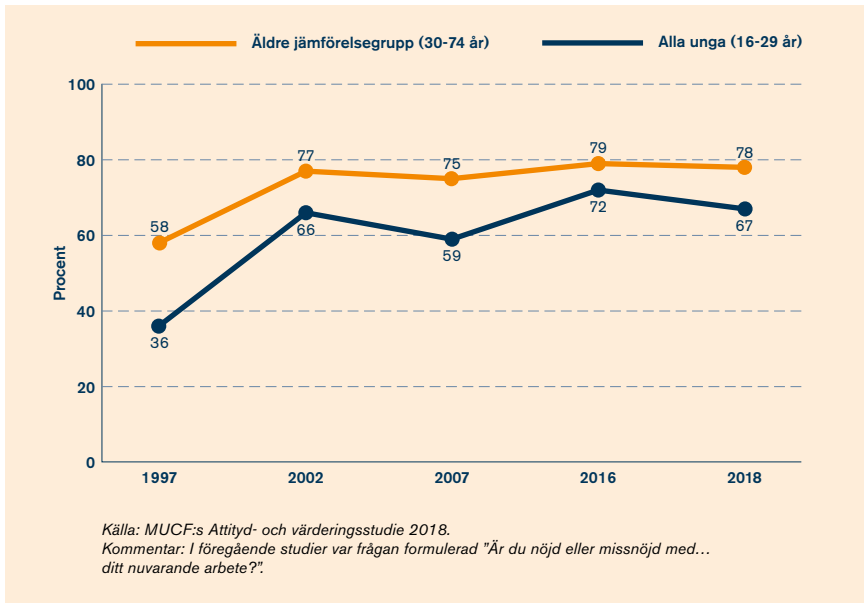

FIGUR 2.4 Andel som uppger olika typer av matchning mellan arbete och utbildning, efter unga som arbetar extra och unga som arbetar som huvudsaklig sysselsättning, 16–29 år, 2018. Procent.

2.3 Andelen unga som är nöjda med sitt arbete minskar något

Hur nöjda unga är med sitt arbete har undersökts i attityd- och värderingsstudien under en lång tid. Över tid har det varit vanligare inom den äldre jämförelsegruppen att vara nöjd med sitt arbete, än det varit inom ungdomsgruppen, se figur 2.5. Från föregående studie till årets har andelen unga som är nöjda med sitt arbete minskat något. Minskningen sker både bland tjejer och killar inom ungdomsgruppen. I den äldre jämförelsegruppen finns inte motsvarande minskning. I årets studie är det vanligare bland killar än bland tjejer att vara nöjda med sitt arbete, 71 respektive 64 procent. Vi kan inte se en liknande uppdelning inom den äldre jämförelsegruppen.

Unga vars arbete motsvarar deras utbildning är oftare nöjda med sitt arbete, än unga som tycker att deras arbete inte motsvarar deras utbildning, 81 respektive 58 procent. Motsvarande mönster finner vi även inom den äldre jämförelsegruppen, 85 respektive 63 procent.

FIGUR 2.5 Andel som uppger att de är nöjda med sitt arbete, 16–19 år och 30–74 år, 1997–2018. Procent.

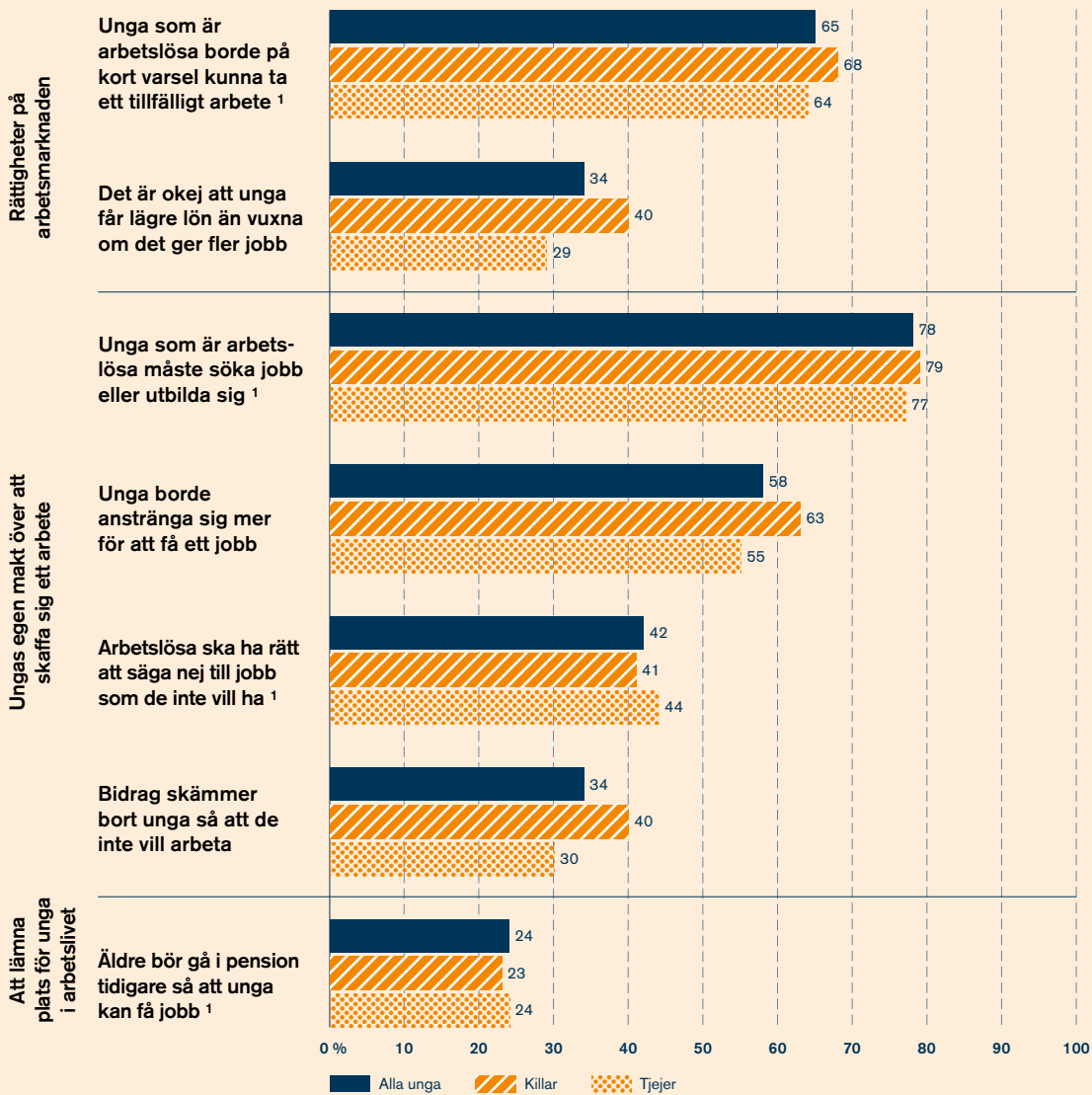
KAPITEL 3

UNGAS INTRÄDE PÅ ARBETS- MARKNADEN

Ungas inträde på arbetsmarknaden

Det här kapitlet handlar om ungas attityder till sitt inträde på arbetsmarknaden. Resultaten visar att det är vanligare att unga uppger att de själva har ansvar för att komma in på arbetsmarknaden, exempelvis genom att anstränga sig mer för att få ett jobb, än att de tycker att samhället bör genomföra arbetsmarknadsåtgärder, så som lägre löner för unga eller tidigare pensionsålder. Bland unga blir det dock allt vanligare att tycka att det är okej att de får lägre lön än vuxna om det ger fler jobb, men det blir samtidigt mindre vanligt att tycka att äldre bör ge unga större chanser till inträde genom att gå i pension tidigare.

Kapitlet visar också att det fortsatt finns vissa generationsskillnader i ungas (16–29 år) och den äldre jämförelsegruppens (30–74 år) attityder till vad unga arbetslösa själva bör göra för att ta sig in på arbetsmarknaden, även om det samtidigt finns tendenser till att de båda gruppernas attityder närmar sig varandra. Exempelvis är det första gången i årets studie som det är lika vanligt bland unga som inom den äldre jämförelsegruppen att tycka att unga borde anstränga sig mer för att få ett arbete. Det är också en något mindre andel unga i årets studie som tycker att arbetslösa ska ha rätt att säga nej till ett jobb som de inte vill ha, jämfört med tidigare ungdomsgenerationer, vilket har gjort att grupperna närmat sig varandra.

Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar 1: Skillnaden mellan tjejer och killar är inte statistiskt signifikant i denna fråga.

FIGUR 3.1 Andel som instämmer i påståenden kring ungas inträde på arbetsmarknaden, efter kön, unga 16–29 år, 2018. Procent.

3.1 Färre unga tycker att äldre bör gå i pension tidigare, så att unga kan få jobb

Ett sätt att få in unga i arbetslivet kan vara att få till ett snabbare generationsskifte på arbetsmarknaden. Sedan år 2007 har vi undersökt attityder till påståendet att ”äldre bör gå i pension tidigare, så unga kan få ett jobb”. I årets studie instämmer 24 procent av de unga, vilken är en minskning sedan tidigare studier. År 2007 och 2013 instämde 34 respektive 33 procent. Motsvarande minskning finns inte i den äldre jämförelsegruppen, 30–74 år. I denna grupp är det 40 procent som instämmer. Det är alltså vanligare inom den äldre jämförelsegruppen att hålla med i påståendet än det är bland de unga.

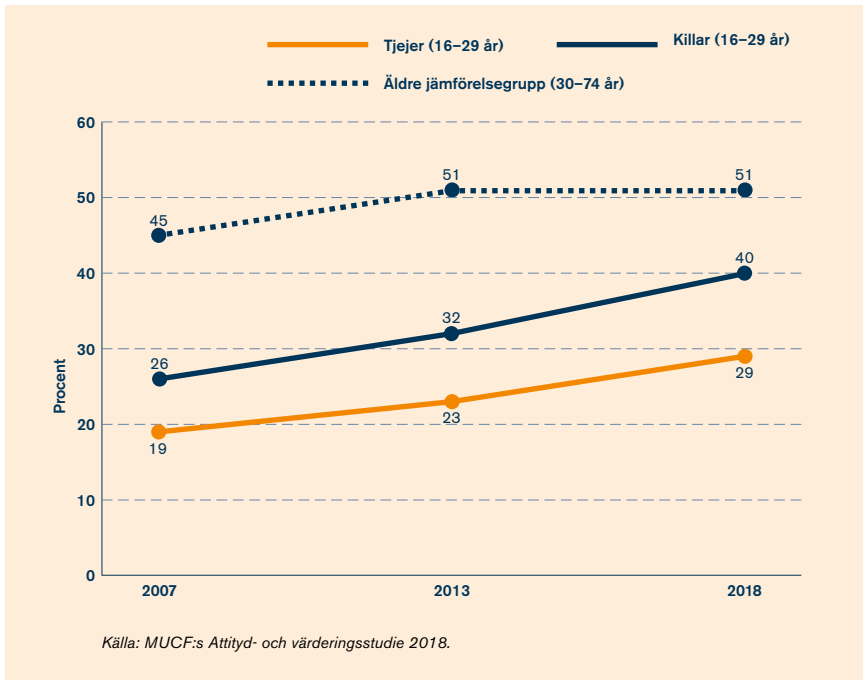
3.2 Allt fler unga tycker att det är okej att få lägre lön än vuxna om det leder till jobb

Ovan diskuterades attityden till att få in unga i arbetslivet genom att åstadkomma ett snabbare generationsskifte på arbetsmarknaden. Ett annat sätt att få in unga på arbetsmarknaden kan vara att införa lägre löner för unga.

Drygt tre av tio unga tycker att det är okej att unga får lägre lön om det leder till fler jobb. Andelen är högre bland killar än bland tjejer. Sedan frågan ställdes första gången har andelen som instämmer ökat vid varje mättillfälle, från 23 procent 2007 till 34 procent 2018. Under hela perioden är det vanligare inom den äldre jämförelsegruppen att instämma i påståendet än det är bland unga. Däremot har andelen i den gruppen inte ökat på samma sätt, och skillnaden mellan grupperna har därför blivit mindre.

3.2.1 Två av tre unga tycker att unga som är arbetslösa borde kunna ta ett tillfälligt arbete på kort varsel

Det har blivit allt vanligare med så kallade behovsanställningar, där den anställda enbart kallas in vid behov (läs mer i kapitel 6). Därför har vi introducerat ett påstående om ungas attityd till denna form av anställning: ”Unga som är arbetslösa borde på kort varsel kunna ta ett tillfälligt arbete”. Det är 65 procent av de unga som instämmer i detta och det framkommer inga skillnader mellan tjejer och killar. Däremot är det en större andel i den äldre jämförelsegruppen som instämmer, 75 procent.

FIGUR 3.2 Andel som tycker att det är okej att unga får lägre lön än vuxna om det ger fler jobb, 16–29 år efter kön och 30–74 år, 2007–2018. Procent.

3.3 Fler unga tycker att unga måste ta eget ansvar för att ta sig in på arbetsmarknaden

Flera påståenden i enkäten handlar om attityder till vad unga själva bör göra för att ta sig in på arbetsmarknaden. Här beskrivs attityder till om arbetslösa unga måste söka jobb eller utbilda sig, om de borde anstränga sig mer för att få ett jobb och om de ska ha rätt att säga nej till ett jobb de inte vill ha. Dessutom undersöks i vilken utsträckning de tycker att bidrag skämmer bort unga så att de inte vill arbeta.

3.3.1 Vanligare att unga tycker att unga arbetslösa måste söka jobb eller utbilda sig

Ett påstående som tydligt ger uttryck för attityden till att unga arbetslösa borde göra något åt sin situation själva, är att ”unga som är arbetslösa måste söka jobb eller utbilda sig”. Ungefär åtta av tio unga instämmer i påståendet, och det framkommer ingen skillnad mellan andelen tjejer och killar. Det är en tydlig ökning från tidigare studier då ungefär fem av tio unga instämde. En bidragande orsak till denna ökning är troligen att formuleringen av frågan ändrats. I föregående studier, användes formuleringen ”unga som är arbetslösa måste delta i jobbsökarprojekt eller utbildning”¹. Trots förändringen kan ökningen också tolkas som att det blivit något vanligare att unga ställer krav på arbetslösas eget ansvar, än tidigare. Under perioden som detta har undersökts har det varit vanligare inom den äldre jämförelsegruppen att instämma i påståendet, se figur 3.3.

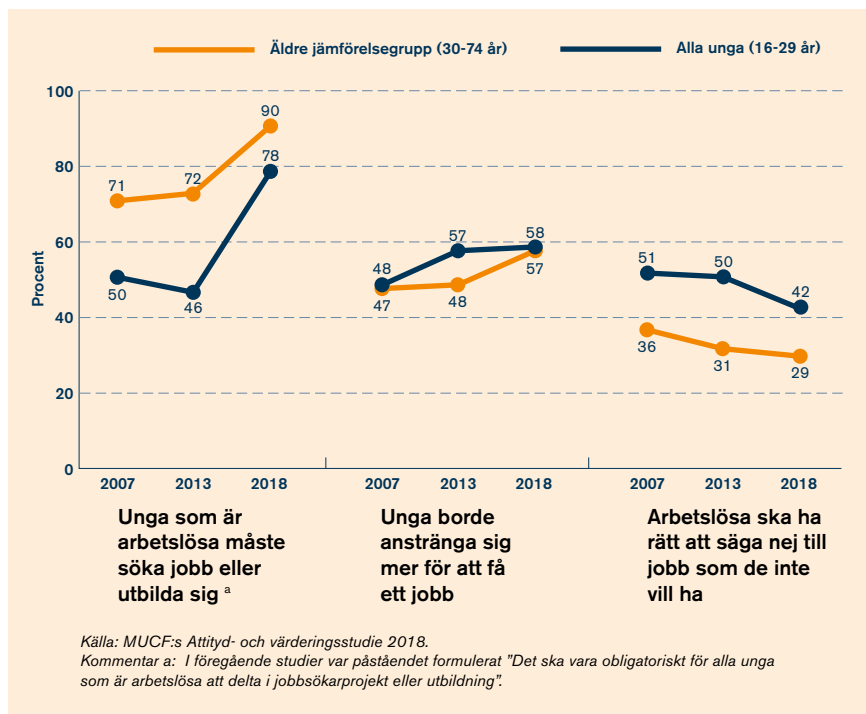
3.3.2 De flesta unga tycker att unga borde anstränga sig mer för att få ett jobb

I årets studie är det knappt sex av tio unga som tycker att unga borde anstränga sig mer för att få ett arbete. Denna attityd är något vanligare bland killar än bland tjejer. I den senaste studien år 2013 var attityden något vanligare bland unga än inom den äldre jämförelsegruppen. Sedan dess har andelen som instämmer inom den äldre jämförelsegruppen ökat, medan andelen bland unga legat konstant, se figur 3.3. Ökningen i den äldre jämförelsegruppen gör att skillnaden mellan grupperna inte kvarstår i årets studie.

¹ Vid studierna år 2007 och 2013 uppvisades ett stort internt bortfall av antalet svarande på detta påstående, vilket skapar en viss osäkerhet i om respondenterna förstod vad påståendet egentligen innebar. Därför förändrades frågan i årets studie.

3.3.3 Färre tycker att arbetslösa ska ha rätt att säga nej till jobb de inte vill ha

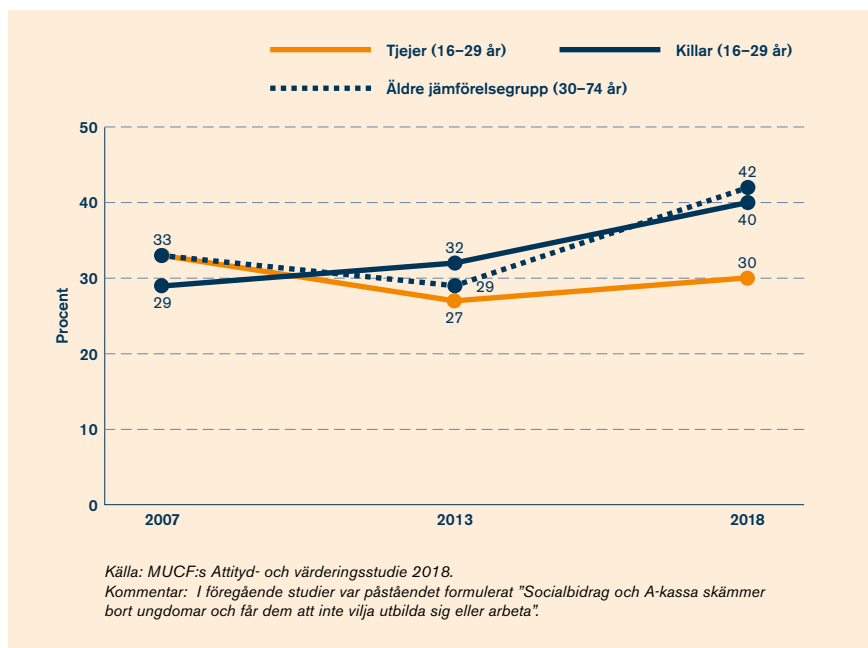
Det är ungefär fyra av tio unga som tycker att arbetslösa ska ha rätt att säga nej till jobb som de inte vill ha. Det framkommer ingen skillnad mellan andelen tjejer och killar. Andelen som instämmer har minskat sedan år 2013, vilket kan tolkas som att det har blivit något vanligare att unga ställer krav på arbetslösas eget ansvar, än tidigare. I den äldre jämförelsegruppen är det mindre vanligt än bland unga att tycka att arbetslösa ska ha rätt att tacka nej till jobb de inte vill ha. Eftersom andelen unga som instämmer har minskat har dock denna skillnad mellan grupperna minskat, se figur 3.3.

FIGUR 3.3 Andel som instämmer i olika påståenden kring ungas egna ansvar för att ta sig in på arbetsmarknaden, 16–29 år och 30–74 år, 2007–2018. Procent.

3.3.4 Mindre vanligt att tjejer tycker att bidrag skämmer bort unga så att de inte vill arbeta

I årets studie är det 34 procent av de unga som instämmer i påståendet att ”bidrag skämmer bort unga så de inte vill arbeta”. Åsikten är vanligare bland killar än bland tjejer. Frågan har funnits med i studien tidigare och det har då inte funnits några attitydskillnader mellan unga och den äldre jämförelsegruppen. I årets studie är åsikten dock vanligare i den äldre jämförelsegruppen. Vid en uppdelning av de unga i tjejer och killar, framkommer att det enbart är bland tjejer som det är mindre vanligt att instämma i påståendet. Av figur 3.4 framgår också att andelen killar och andelen inom den äldre jämförelsegruppen som instämmer ökar sedan förra studien, medan andelen tjejer inte förändras.

FIGUR 3.4 Andel som tycker att bidrag skämmer bort unga så att de inte vill arbeta, efter kön, 16-29 år och 30-74 år, 2007-2018. Procent.

3.4 Unga som är arbetslösa har lägre krav för att vara intresserade av ett arbete

Ovan har vi beskrivit skillnader i attityder som har att göra med hur unga kan få tillträde till arbetsmarknaden. I de nästkommande två kapitlen undersöks vad unga tycker är viktigt för att vara intresserade av ett arbete. Det kan till exempel vara en fast anställning, en bra lön eller att arbetet går att kombinera med familjeliv. På detta område framträder tydliga skillnader mellan unga arbetslösa² och unga som inte är arbetslösa.

Unga som är arbetslösa uppger i mindre utsträckning än andra att olika krav (se kraven i figur 4.1 och 5.1) är viktiga för att de ska vara intresserade av ett arbete. Nästan alla krav är vanligare bland unga som inte är arbetslösa och inget av dem är vanligare bland arbetslösa att uppge som viktig. Detta tolkar vi som att det är tydligt att unga som är arbetslösa har lägre krav än andra unga, för att de ska vara intresserade av ett arbete. Det är ett resultat som även framkommit i attityd- och värderingsstudien år 2013 (MUCF 2013). Mer om detta finns att läsa i bilagan som finns tillgänglig på www.mucf.se.

² Unga som uppger att de är arbetslösa på heltid har kategoriserats som arbetslösa. Till gruppen arbetslösa räknas inte unga som uppger att de antingen jobbar, studerar eller är föräldralediga på heltid. Inte heller unga som uppger att de är arbetslösa på deltid, men samtidigt har en annan av ovangivna sysselsättningar på deltid räknas som arbetslösa.

KAPITEL 4

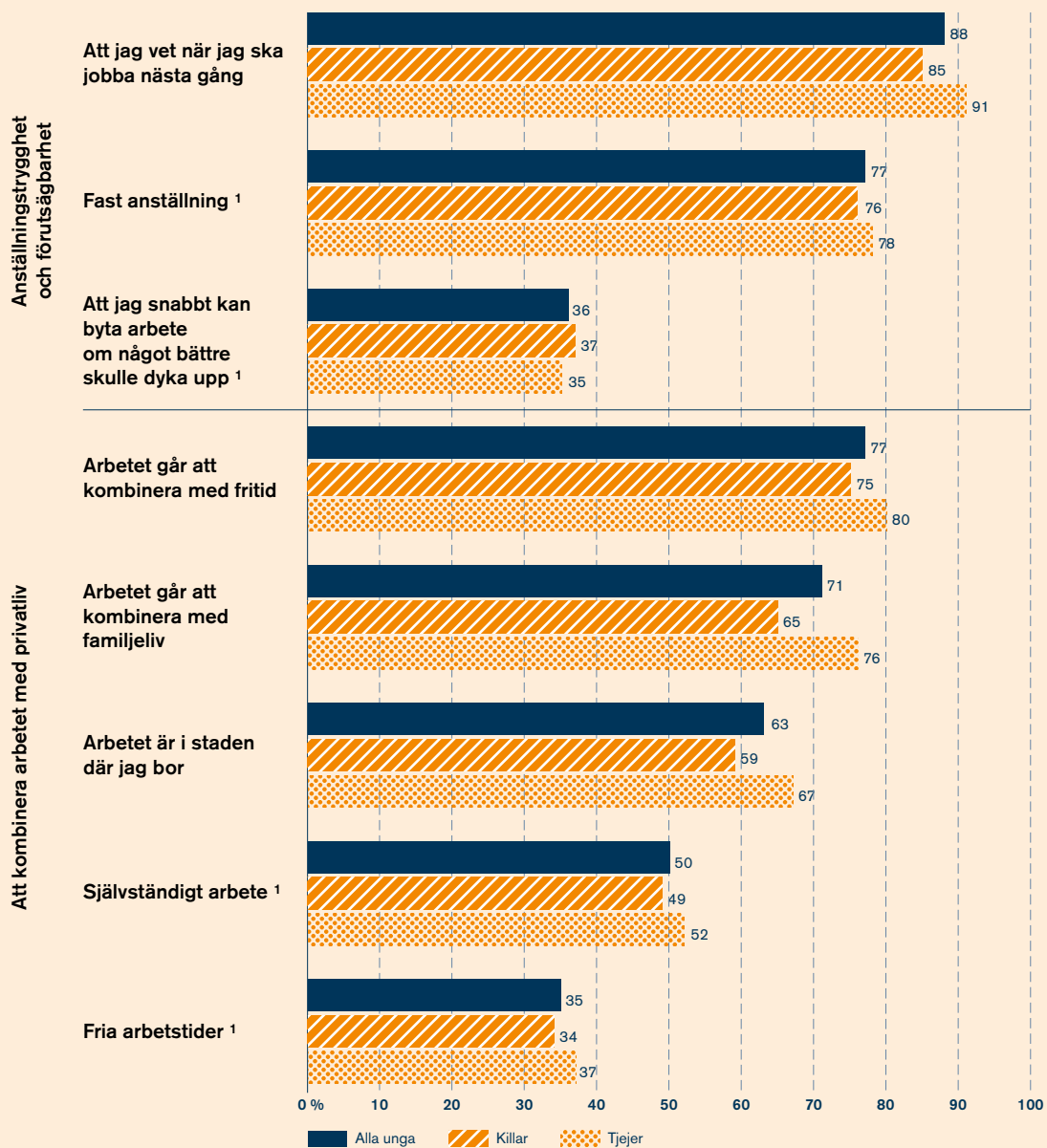
ANSTÄLLNINGS- TRYGGHET OCH VAD SOM ÄR VIKTIGT RÖRANDE ANSTÄLLNINGEN

Anställningstrygghet och vad som är viktigt rörande anställningen

I detta och nästa kapitel beskrivs olika aspekter som kan värderas olika högt vid val av anställning och arbete. I detta kapitel beskrivs de två aspekterna anställningstrygghet och förutsägbarhet samt möjligheten att kombinera arbetet med privatliv. Resultaten visar att unga (16–29 år) prioriterar trygga och förutsägbara anställningar framför att snabbt kunna byta arbete. Över tid blir det vanligare bland unga att vilja kunna kombinera sitt arbete med familjeliv och fritid. Det är något mindre vanligt att unga prioriterar självständigt arbete och fria arbetstider, än möjligheten att kombinera arbetet med privatlivet. Jämfört med föregående studie har det till årets studie dock blivit vanligare bland unga att prioritera självständigt arbete och fria arbetstider. Hälften av alla unga tycker också att vi bör arbeta mindre för att få mer fritid.

4.1 Unga prioriterar förutsägbarhet och trygghet i sin anställning

När vi frågar vad unga tycker är viktigt i relation till deras anställningsform är det tydligt att de prioriterar förutsägbarhet, att veta när en ska arbeta nästa gång, och trygghet i termer av en fast anställning. Av de unga är det nio av tio som tycker att förutsägbarheten är en viktig aspekt för att vara intresserad av ett arbete. Att prioritera detta är något vanligare bland tjejer än bland killar. Av de unga är det nästan åtta av tio som tycker att det är viktigt med fast anställning för att de ska vara intresserade av ett arbete. Vi ser inga skillnader i hur killar respektive tjejer prioriterar detta.

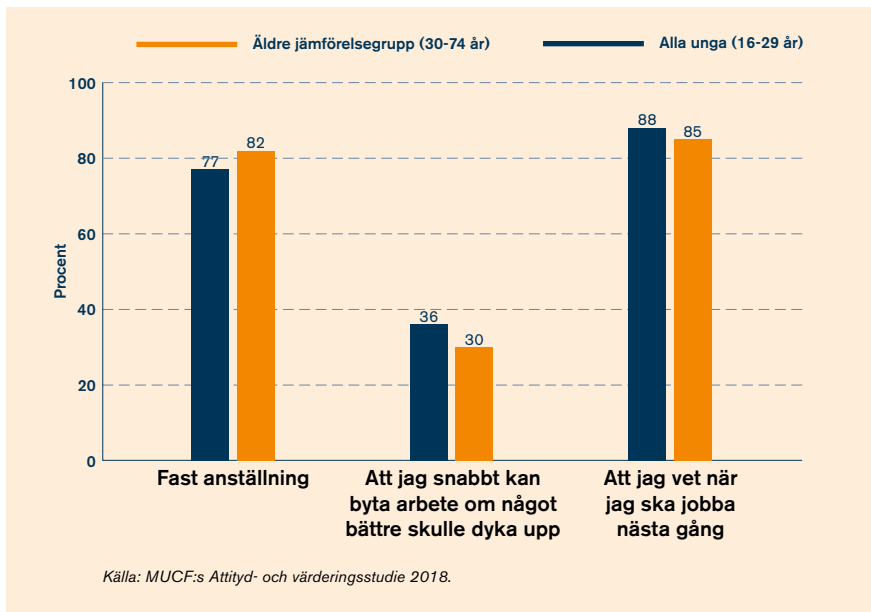

Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar 1: Skillnaden mellan tjejer och killar är inte statistiskt signifikant i denna fråga.

FIGUR 4.1 Vad unga tycker är viktigt för att vara intresserade av ett arbete, efter kön, 16–29 år, 2018. Procent.

Det är betydligt mindre vanligt att unga prioriterar att snabbt kunna byta arbete, om något bättre skulle dyka upp, drygt tre av tio tycker att detta är viktigt. Resultatet innebär att det är betydligt vanligare att unga prioriterar förutsägbarhet och trygghet i anställningen framför en mer flexibel anställningsform, som är mer oförutsägbar och mindre trygg.³ Det är mindre vanligt att unga som är 16–19 år prioriterar förutsägbarhet och anställningstrygghet än att äldre unga gör det. För flexibel anställningsform, att snabbt kunna byta arbete, gäller motsatsen.

FIGUR 4.2 Andel som uppger aspekten som viktig för att vara intresserade av ett arbete, 16–29 år och 30–74 år, 2018. Procent.

³ Frågorna om att veta när de ska arbeta nästa gång och att snabbt kunna byta arbete har utarbetats i samarbete med Regeringens tillsatta utredning om arbetstagares möjligheter till utveckling och omställning under arbetslivet (SOU 2019:5).

Det är något vanligare inom den äldre jämförelsegruppen (30–74 år) att prioritera anställningstryggheten, det vill säga en fast anställning, än vad det är bland unga. Den skillnaden är dock begränsad till kvinnor. Det är dock vanligare bland unga, än i den äldre jämförelsegruppen att prioritera förutsägbarheten kring när en ska arbeta. Den skillnaden är dock begränsad till tjejer. Det innebär att det är vanligare bland tjejer att prioritera förutsägbarhet, än bland killar och i den äldre jämförelsegruppen.

4.1.1 Fler unga tycker att ekonomisk trygghet och fast anställning är viktigt för dem just nu

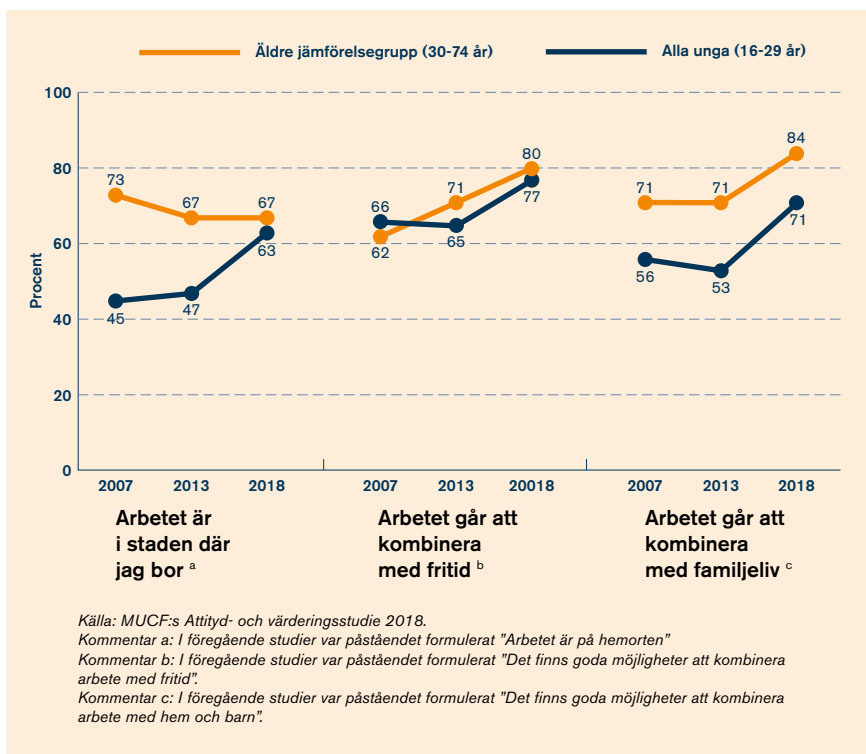
Frågan om fast anställning har funnits med i studien sedan år 2007 och andelen unga som tycker att det är viktigt för att vara intresserade av ett arbete har i princip varit oförändrad sedan dess. Även om ungas attityd till den frågan inte har förändrats över tid, ser vi en ökning av andelen unga som instämmer i påståendet att ”ekonomisk trygghet och fast anställning är viktigt” för dem just nu. Ökningen finns både bland tjejer och killar. Samma sak gäller för den äldre jämförelsegruppen där det över tid har blivit vanligare bland både kvinnor och män att instämma i påståendet. Ökningen sedan år 2013 är större i den äldre jämförelsegruppen, än bland unga. Detta medför att det för första gången sedan år 2002 är vanligare inom den äldre jämförelsegruppen, än bland unga att uppge att det just nu är viktigt med fast anställning och ekonomisk trygghet.

4.2 Unga vill att arbetet ska vara möjligt att kombinera med familjeliv och fritid

Bland unga har det blivit vanligare att prioritera att arbetet ska gå att kombinera med familjeliv och fritid, för att de ska vara intresserade av ett arbete. Det är knappt åtta av tio unga som tycker att det är viktigt att arbetet går att kombinera med fritid och drygt sju av tio tycker att det är viktigt att ett arbete går att kombinera med familjeliv. Det blir också vanligare att unga tycker att det är viktigt att arbetet är på den ort där de bor. I årets studie tycker sex av tio unga att detta är viktigt för att de ska vara intresserade av ett arbete. Genom att bo på den ort där arbetet ligger, blir det exempelvis kortare pendlingsavstånd, vilket möjliggör mer tid till livet utanför arbetet.

Det är vanligare bland tjejer än bland killar att prioritera dessa tre aspekter. Det är däremot mindre vanligt bland unga som är 16–19 år än bland andra unga.

Sedan studien år 2013 sker en tydlig ökning i andel unga som prioriterar alla dessa tre aspekter av ett arbete, se figur 4.3. Ökningen är också tydlig i den äldre jämförelsegruppen, med undantag för boendeort. Över tid har det varit vanligare inom den äldre jämförelsegruppen, än bland de unga att prioritera möjligheten att kombinera arbete med familjeliv.

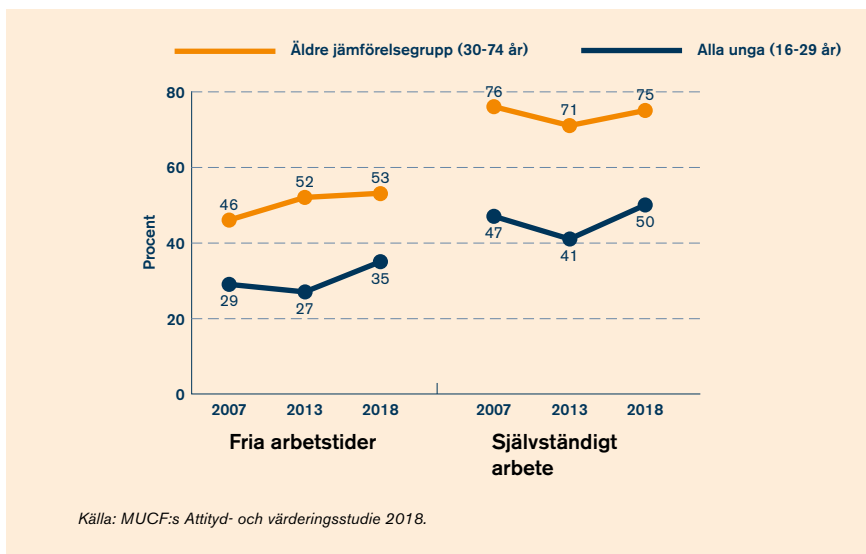
FIGUR 4.3 Andel som uppger aspekten som viktig för att vara intresserade av ett arbete, 16–29 år och 30–74 år, 2018. Procent.

4.3 Hälften av alla unga tycker att vi bör arbeta mindre för att få mer fritid

I avsnitten ovan redovisas bland annat ungas attityder till vad som är viktigt för att de ska vara intresserade av ett arbete. Vi har även ställt en mer allmän fråga kring huruvida de håller med i påståendet att ”vi bör arbeta mindre och få mer fritid”. Av de unga är det 47 procent som instämmer i påståendet. Det är vanligare att instämma bland tjejer än bland killar, 51 respektive 41 procent. Det är också vanligare bland unga som är 25–29 år, än bland unga som är 16–19 år. Det är också något vanligare i den äldre jämförelsegruppen att instämma i påståendet, än vad det är bland de unga. Attityderna till påståendet följer alltså samma generella mönster som vi sett tidigare kring ungas prioritering av ett arbete som går att kombinera med fritid respektive familjeliv.

4.4 Mindre vanligt bland unga att prioritera fria arbetstider och självständigt arbete än bland äldre

Det är något mindre vanligt bland unga att prioritera ett arbete som är självständigt än ett arbete som går att kombinera med familjeliv respektive fritid. Det är även en mindre andel unga som prioriterar fria arbetstider för att vara intresserad av ett arbete. Båda dessa påståenden kan tolkas som att de ger möjlighet till att kombinera arbetslivet med familj och fritid. Varken för prioritering av självständigt arbete eller fria arbetstider framkommer skillnader mellan tjejer och killar, men däremot är båda vanligare bland unga som är 25–29 år än bland unga som är 16–19 år. Sedan år 2013 sker en ökning i andel unga som prioriterar självständigt arbete och fria arbetstider. I den äldre jämförelsegruppen är det betydligt vanligare att prioritera dessa aspekter, och skillnaden mellan dessa och unga kvarstår över tid.

FIGUR 4.4 Andel som uppger aspekten som viktig för att vara intresserade av ett arbete, 16–29 år och 30–74 år, 2018. Procent.

KAPITEL 5

VAD UNGA
VILL HA
UT AV SITT
ARBETE

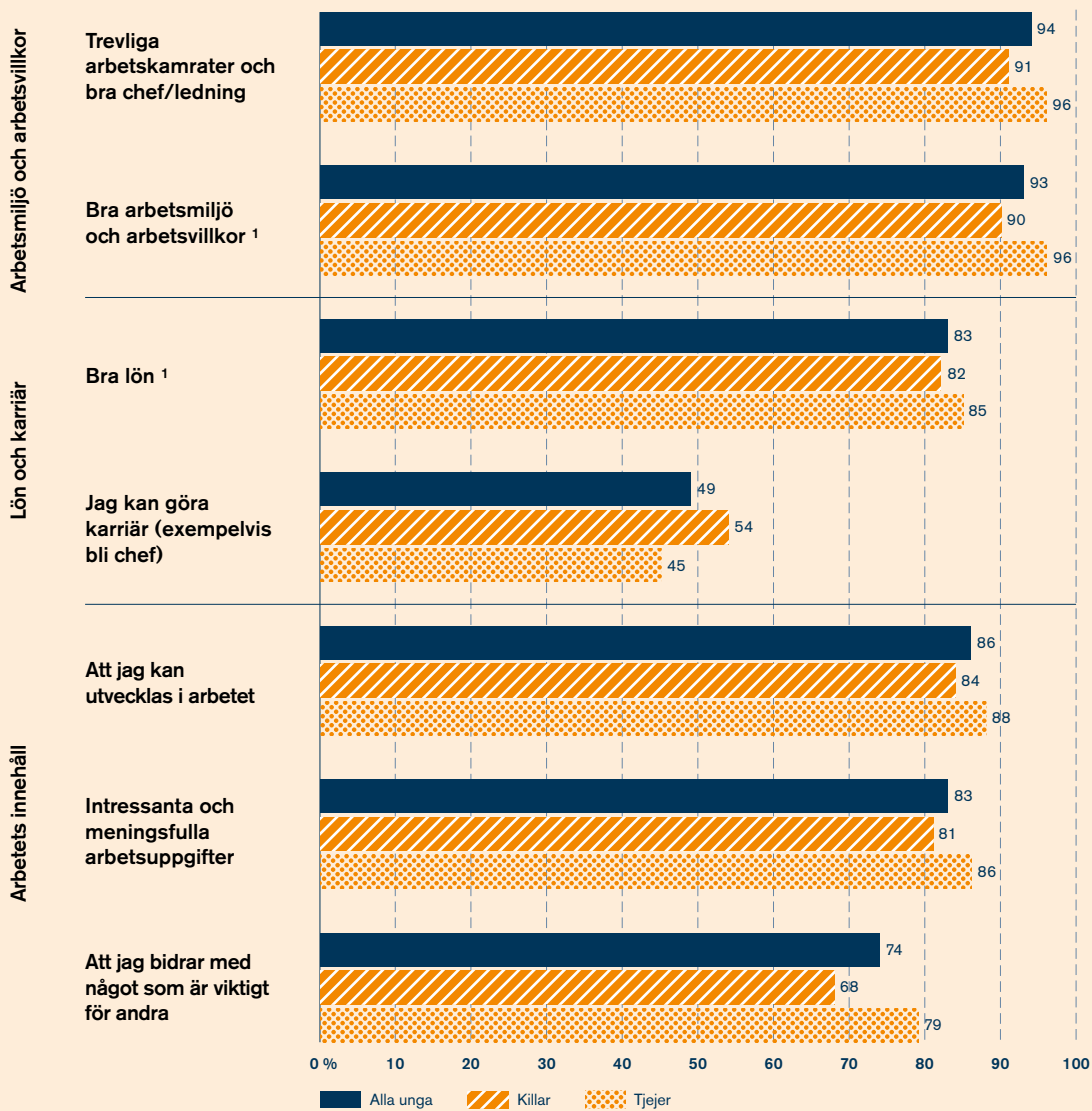
Vad unga vill ha ut av sitt arbete

Det här kapitlet handlar, liksom föregående, om vilka aspekter unga prioriterar vid val av anställning och arbete. I detta kapitel fokuserar vi på vad unga vill ha ut av sitt arbete. I detta ryms aspekterna ”arbetsmiljö och arbetsvillkor”, ”lön och karriär” samt ”arbetets innehåll”. Resultaten visar att en bra arbetsmiljö och arbetsvillkor, tillsammans med trevliga kollegor och en bra chef, är de aspekter av ett arbete som det är vanligast att unga (16–29 år) prioriterar. Det är även viktigt för många unga att lönen är bra. Resultatet i kapitlet visar också att det blir allt vanligare att unga tycker att arbetets innehåll är viktigt, där allt fler unga idag vill kunna utvecklas på jobbet och ha arbetsuppgifter som upplevs som intressanta och meningsfulla.

5.1 Fler unga lägger stor vikt vid arbetsmiljö och arbetsvillkor

Nästan alla unga tycker att det är viktigt att ett arbete har bra arbetsmiljö och arbetsvillkor. Det är en av de absolut vanligaste aspekterna som unga tycker är viktigt för att de ska vara intresserade av ett arbete. Andelen unga som prioriterar detta har ökat något sedan studierna år 2007 och 2013. Påståendet är brett formulerat och kan fånga in allt från anställningsvillkor till fysisk och psykosocial arbetsmiljö. Att unga tycker att arbetsmiljö och arbetsvillkor är viktigt, återspeglar sig också i att unga tycker att det är viktigt med den psykosociala arbetsmiljön. Nästan alla unga tycker att det är viktigt att ha en bra chef och trevliga kollegor. Så har det även sett ut i de tidigare studierna. Det är vanligare bland tjejer än bland killar att prioritera dessa aspekter. Det är också något vanligare bland unga som är 25–29 år än bland unga som är 16–19 år.

Dessa två aspekter är viktiga även för den äldre jämförelsegruppen (30–74 år). Det är lika vanligt bland unga som i den äldre jämförelsegruppen att prioritera bra chefer och trevliga kollegor, men det är en större andel unga som prioriterar bra arbetsmiljö och bra arbetsvillkor. Bland de unga är det drygt nio av tio som tycker att bra arbetsmiljö och arbetsvillkor är viktigt, jämfört med drygt åtta av tio i den äldre jämförelsegruppen.

Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar 1: Skillnaden mellan tjejer och killar är inte statistiskt signifikant i denna fråga.

FIGUR 5.1 Vad unga tycker är viktigt för att vara intresserade av ett arbete, efter kön, 16–29 år, 2018. Procent.

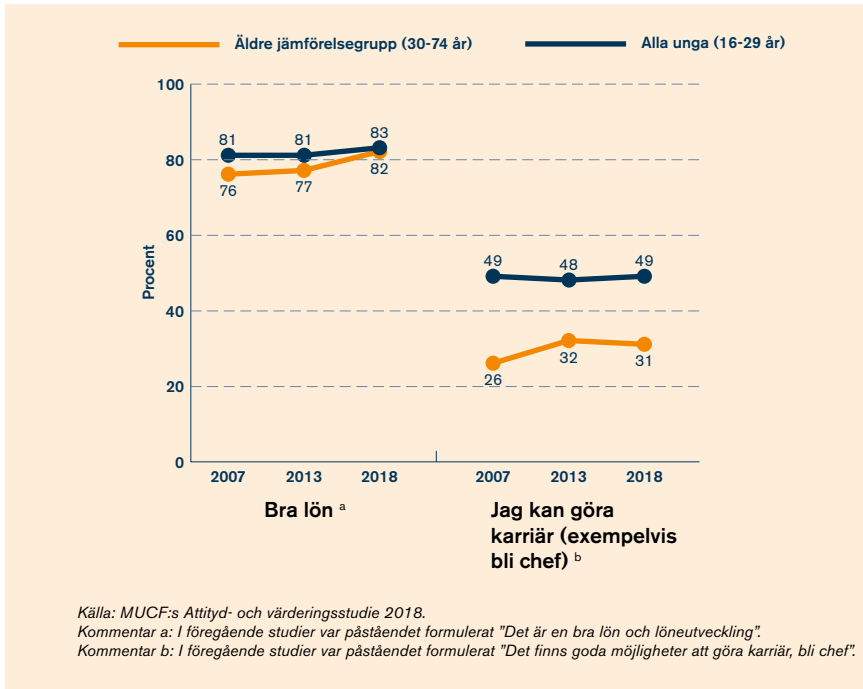
5.2 Vanligare att unga prioriterar lön än karriär

Det är viktigt för majoriteten av alla unga att de får en bra lön för att de ska vara intresserade av ett arbete. Det är lika vanligt bland tjejer som bland killar att tycka att bra lön är viktigt. Det finns inte heller några attitydskillnader mellan unga i olika åldrar. Bland unga är det betydligt vanligare att uppge lön som en viktig aspekt, än att uppge möjligheten att göra karriär i arbetet. Vad gäller möjligheten att göra karriär, finns det en skillnad mellan killar och tjejer. Det är vanligare bland killar än bland tjejer att tycka att det är viktigt att arbetet ger möjlighet att göra karriär. Det är också något vanligare att unga i åldern 16–24 år tycker att det är viktigt, i jämförelse med unga i åldern 25–29 år.

När ungas prioriteringar i dessa två aspekter av ett arbete jämförs med den äldre jämförelsegruppen framkommer både likheter och skillnader. Det har i tidigare studier varit något vanligare att unga tycker att det är viktigt med bra lön, jämfört med den äldre jämförelsegruppen, se figur 5.2. När andelen kvinnor i den äldre jämförelsegruppen som prioriterar en bra lön har ökat, har skillnaderna mellan grupperna försvunnit. Däremot är det fortfarande vanligare bland unga, än i den äldre jämförelsegruppen att prioritera möjligheten till karriär.

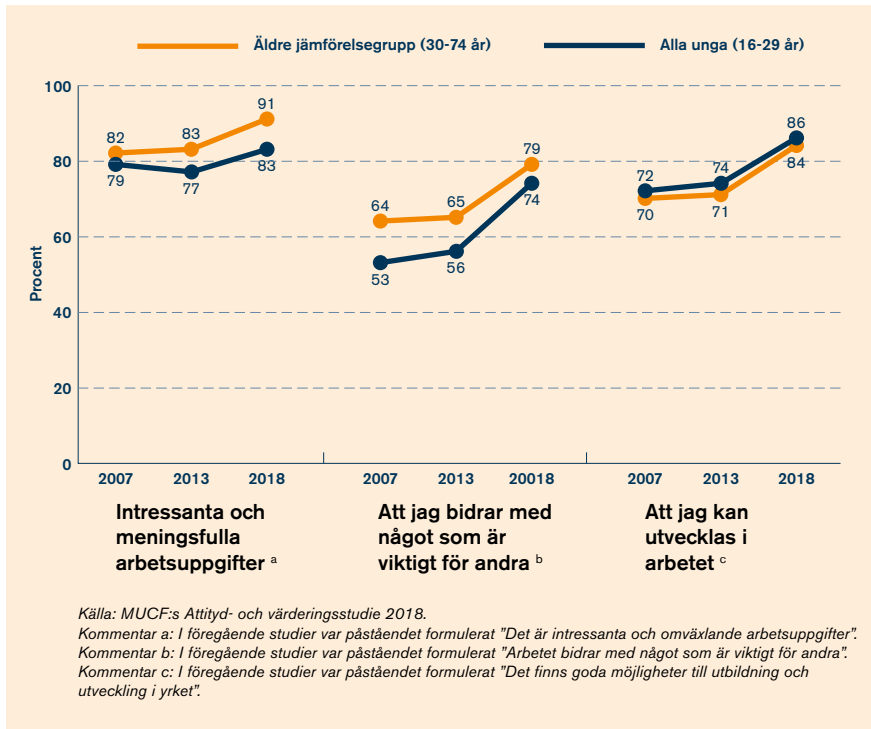
5.3 Fler prioriterar arbetets innehåll

I årets studie undersöker vi tre frågor som fångar upp betydelsen av arbetets innehåll: möjligheten att utvecklas i arbetet, att arbetsuppgifterna är intressanta och meningsfulla samt att arbetstagaren genom sitt arbete bidrar med något som är viktigt för andra. I alla dessa tre frågor sker en påtaglig ökning av unga som tycker att det är viktigt, jämfört med tidigare ungdomsgenerationer. Ökningen sker både bland killar och tjejer, men det finns skillnader inom ungdomsgruppen. Det är en större andel tjejer, än killar som tycker att dessa frågor är viktiga, se figur 5.1. Dessa skillnader mellan tjejer och killar har funnits sedan frågorna introducerades 2007, med undantag för ”intressanta och meningsfulla arbetsuppgifter”. I den frågan framträdde skillnader mellan könen först år 2013. Det är även vanligare att unga som är 25–29 år tycker att arbetets innehåll är viktigt, än unga som är 16–19 år.

FIGUR 5.2 Andel som uppger aspekten som viktig för att vara intresserade av ett arbete, 16–29 år och 30–74 år, 2018. Procent.

Även i den äldre jämförelsegruppen ökar andelen som prioriterar arbetets innehåll. Mellan år 2013 och årets studie blir det också vanligare inom den äldre jämförelsegruppen att tycka att arbetets innehåll är viktigt. Det är även fortsatt vanligare att den äldre jämförelsegruppen, i jämförelse med de unga, tycker att det är viktigt att arbetsuppgifterna är intressanta och meningsfulla samt att de bidrar med något som är viktigt för andra. Det finns dock inga attitydskillnader mellan unga och den äldre jämförelsegruppen när det kommer till hur viktigt det är att de kan utvecklas i arbetet.

FIGUR 5.3 Andel som uppger aspekten som viktig för att vara intresserade av ett arbete, 16–29 år och 30–74 år, 2018. Procent.

KAPITEL 6

ANSTÄLLNINGS- FORM, ORO OCH PSYKISK OHÄLSA

Anställningsform, oro och psykisk ohälsa

Det här kapitlet handlar om hur anställningsform hänger ihop med ekonomiska svårigheter, psykisk ohälsa och oro för svårigheter relaterade till anställning och ekonomiska förutsättningar⁴. För första gången sedan starten av attityd- och värderingsstudien finns det möjlighet att skilja ut unga med behovsanställning från unga med andra typer av anställningsformer och unga arbetslösa. När vi undersöker anställningsformer, ingår inte unga som studerar på heltid.

För att undersöka hur arbetssituationen påverkar ungas attityder ställs flera frågor i studien om anställningsformer och arbetslöshet⁵. Tidigare attityd- och värderingsstudier har huvudsakligen jämfört unga som är arbetslösa, med unga som har ett arbete. Men olika anställningsformer skiljer sig åt, med avseende på förutsägbarhet och vilken trygghet de ger arbetstagaren på arbetsmarknaden. Fast anställning är en tryggare anställningsform än tillfällig, men även de tillfälliga anställningarna skiljer sig åt utifrån trygghet och förutsägbarhet. En tillfällig anställning där unga vet när de ska arbeta nästa gång, så som exempelvis vikariat, underlättar planering och ger trygghet i den ekonomiska situationen. Denna anställningsform kan jämföras med behovsanställningar⁶ där arbetsgivaren kallar in den anställda när det uppstår ett behov. Denna anställningsform har blivit allt vanligare bland framförallt unga. Av den anledningen har vi i årets studie gjort det möjligt att skilja ut unga med behovsanställningar från andra unga.

⁴ När vi redovisar resultat som avser hälsa har vi ingen möjlighet att fastställa kausalitet. Vi kan alltså inte säga något om i vilken utsträckning arbetslösa har fått sämre hälsa på grund av sin situation, eller om unga med mer ohälsa löper större risk att bli arbetslösa.

⁵ Av de unga med anställning (som inte studerar) är det 65 procent som har fast anställning, 18 procent som har en tillfällig anställning som inte är behovsstyrd och 4 procent som har en behovsstyrd tillfällig anställning, vidare kallad behovsanställning.

⁶ "Behovsanställningar" är det begrepp som används i det här kapitlet för att studera så kallade intermittenta anställningar, som i debatten ofta benämns som "behovsanställning", "timanställning", "ring och spring" eller "sms-anställning" (SOU 2019:5).

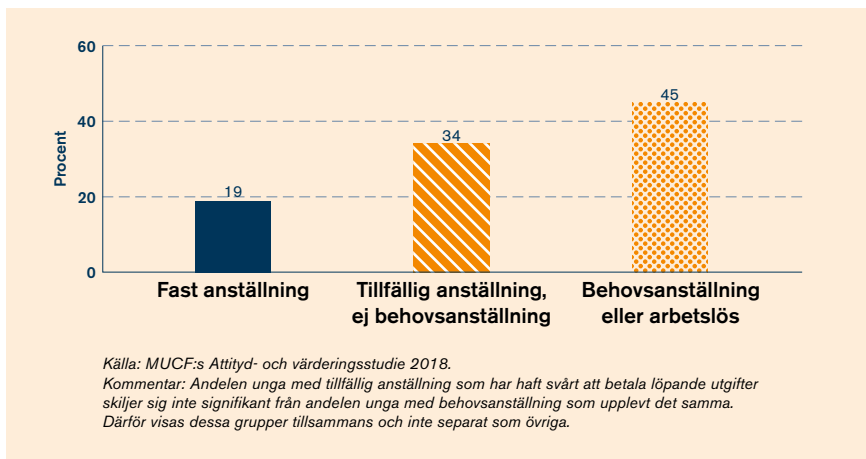
Resultaten visar att unga (16–29 år) med behovsanställning i samma utsträckning som unga arbetslösa har svårigheter med löpande utgifter och oroar sig för sin ekonomi och för bostadslöshet. Unga med fast anställning har mindre psykisk ohälsa, än unga med tillfälliga anställningar och unga arbetslösa. Unga som varit arbetslösa en längre tid, eller flera kortare perioder, har mer psykisk ohälsa än unga som enbart varit arbetslösa vid ett tillfälle och de som aldrig varit ofrivilligt arbetslösa.

6.1 Inga skillnader i ekonomiska svårigheter mellan unga behovsanställda och unga arbetslösa

Det är 60 procent av de unga som oroar sig för sin eller sin familjs ekonomiska situation och 25 procent som uppger att de minst en gång det senaste året har haft svårt att betala utgifter för mat, hyra eller räkningar. Svårigheter med löpande utgifter och oro för ekonomi följer samma mönster, även om oron är betydligt vanligare än de rapporterade problemen med utgifter. Att ha dessa ekonomiska svårigheter, eller oroa sig för dem, är vanligare bland tjejer än bland killar och i åldern 20–29 år än i åldern 16–19 år. De är också vanligare bland unga, än i den äldre jämförelsegruppen (30–74 år).

Vid jämförelse mellan unga med olika ställning på arbetsmarknaden, unga med olika anställningsformer eller unga arbetslösa, framkommer tydliga skillnader. Ekonomiska svårigheter är vanligast bland unga med behovsanställning och unga arbetslösa. Bland dessa unga har fem av tio svårigheter med löpande utgifter och åtta av tio oroar sig för ekonomin. Dessa grupper skiljer sig inte åt sinsemellan. Oro för ekonomin är lika vanligt bland unga med fast anställning som bland unga med tillfällig anställning, vilken inte är behovsstyrd. Bland dessa är det sex av tio som oroar sig. Grupperna skiljer sig dock åt i hur vanligt det är att ha svårigheter med löpande utgifter. Tre av tio unga med tillfälliga anställningar, vilka inte är behovsstyrda, har rapporterade problem med utgifter. Bland unga med fast anställning är det mindre vanligt att rapportera sådana problem, två av tio.

Unga med behovsanställning har alltså svårigheter med löpande utgifter och oroar sig för sin ekonomi i samma utsträckning som unga arbetslösa. Andelen unga som har svårigheter med löpande utgifter är lägst bland unga med fast anställning.

FIGUR 6.1 Andel unga som haft svårt att betala utgifter för mat, hyra eller räkningar de senaste 12 månaderna, efter anställningsform, 2018.

6.1.1 Oro för bostadslöshet är lika vanligt bland unga behovsanställda och unga arbetslösa

I årets studie undersöks för första gången ungas oro för att bli bostadslösa. I dagens samhälle är möjligheten att få en bostad i många fall sammankopplad med ekonomiska förutsättningar. Det är 24 procent av alla unga som är oroliga för att bli bostadslösa, och det är vanligare i samma grupper som har ekonomiska svårigheter. Vid jämförelse mellan unga med olika ställning på arbetsmarknaden framkommer tydliga skillnader. Precis som för ekonomiska svårigheter är andelen som oroar sig för bostadslöshet störst bland unga med behovsanställning och unga arbetslösa, i dessa grupper är det ungefär 45 procent som är oroliga. Bland unga med andra tillfälliga anställningar är det 31 procent och bland unga med fast anställning 17 procent. Precis som för ekonomiska svårigheter är det vanligare bland tjejer än bland killar respektive bland unga än i den äldre jämförelsegruppen.

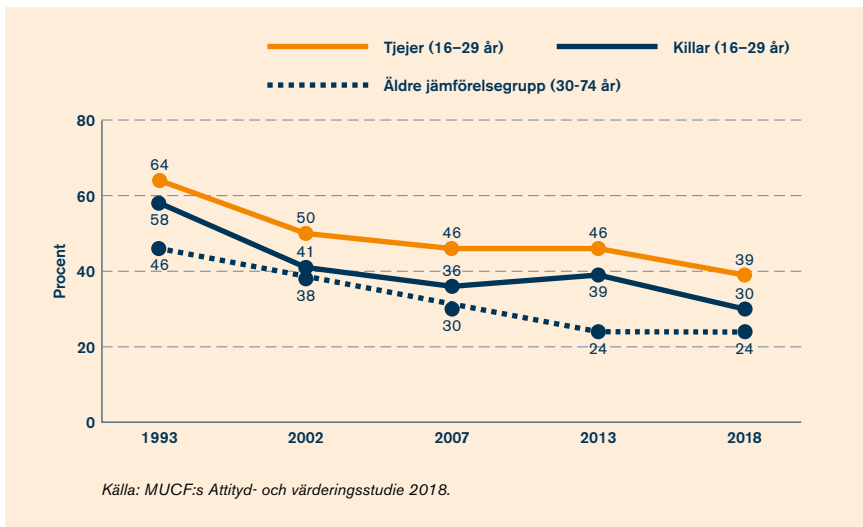
6.2 Andelen unga som oroar sig för arbetslöshet har minskat sedan 1993

Ungas oro för att blir arbetslösa har undersökts i attityd- och värderingsstudien sedan studien började genomföras år 1993. Andelen unga som oroar sig

för att bli arbetslösa har minskat över tid, och denna trend fortsätter i årets studie. Andelen unga som idag oroar sig för detta är 34 procent, vilket är den lägsta andelen sedan år 1993.

Oro för arbetslöshet är vanligare bland tjejer än bland killar, precis som oro för ekonomi, och bostadslöshet. Oron för arbetslöshet varierar också med olika åldrar inom ungdomsgruppen. Det är vanligast i åldern 20–24 år (40 procent), något mindre vanligt i åldern 25–29 år (34 procent) och minst vanligt i åldern 16–19 år (28 procent). Det är också vanligare bland unga med tillfälliga anställningar att oroa sig för arbetslöshet, ungefär sex av tio, än bland unga med fast anställning, knappt tre av tio.

Det har under hela perioden år 1993 till 2018 varit vanligare bland unga att oroa sig för arbetslöshet, än i den äldre jämförelsegruppen. Vid en undersökning uppdelat efter kön, ser vi att det bara är bland tjejer som andelen alltid är högre än i den äldre jämförelsegruppen.

FIGUR 6.2 Andel som under de senaste sex månaderna oroat sig för att bli arbetslös, efter kön, 16–29 år och 30–74 år, 1993–2018. Procent.

6.3 Unga med mer erfarenhet av arbetslöshet har mer psykisk ohälsa än andra unga

I årets studie uppger 65 procent av de unga att de aldrig varit ofrivilligt arbetslösa. Det är 22 procent som varit det under en kort period, 8 procent som varit det under flera kortare perioder och 4 procent som upplevt långtidsarbetslöshet (mer än sex månader). Inga skillnader i erfarenhet av arbetslöshet framkommer mellan killar och tjejer, men det är vanligare bland unga i åldern 20–29 år att ha erfarenhet av någon form av arbetslöshet än i åldern 16–19 år.

I föregående attityd- och värderingsstudie såg vi att unga med mer erfarenhet av arbetslöshet oftare rapporterade några symptom på psykisk ohälsa (MUCF 2013). För att fördjupa denna analys har vi till denna studie tagit fram ett mer omfattande mått på psykisk ohälsa, ett index av olika symptom, såsom exempelvis huvudvärk, magont och sömnsvårigheter.⁷ Vid jämförelse mellan unga med olika erfarenhet av arbetslöshet framkommer tydliga skillnader. Unga som har varit ofrivilligt arbetslösa under en längre period, eller flera korta, har mer psykisk ohälsa, än unga som aldrig har varit arbetslösa eller bara har varit det en enda kort period.

Vid motsvarande analys för åren 2002, 2007 och 2013 finner vi vid varje mätillfälle att unga med erfarenhet av långtidsarbetslöshet och unga med flera kortare perioder av ofrivillig arbetslöshet, har mer psykisk ohälsa än unga som saknar dessa erfarenheter. Det är dock ingen skillnad mellan de som har varit långtidsarbetslösa och de som har varit arbetslösa i flera kortare perioder. Det är det inte heller år 2018. Under åren finns en tendens till att unga som aldrig varit arbetslösa har något mindre psykisk ohälsa än unga som en gång upplevt en kortare tid av arbetslöshet. Skillnaden är dock inte statistiskt signifikant alla år. I övrigt är det tydligt att den psykiska ohälsan har ökat mellan åren 2002 och 2018, i ungefär samma utsträckning i de olika grupperna.

⁷ Mer om de tekniska detaljerna bakom indexkonstruktionen finns att läsa i delrapportens bilaga på www.mucf.se.

6.3.1 Mindre psykisk ohälsa bland unga med fast anställning

Vid jämförelse mellan unga med olika anställningsformer framkommer en tydlig skillnad; unga med fast anställning har mindre psykisk ohälsa än unga med andra anställningsformer. Det finns ingen skillnad mellan unga med tillfällig anställning, unga med behovsanställning och unga som är arbetslösa.

KAPITEL 7

AVSLUTANDE DISKUSSION OCH ANALYS

Avslutande diskussion och analys

Den här delrapporten har analyserat attityder gentemot arbete och arbetsmarknad hos unga som är 16–29 år. Ungas attityder har jämförts med attityderna hos en äldre jämförelsegrupp som är 30–74 år. Delrapporten har också studerat hur ungas attityder har förändrats över tid. I det här avslutande kapitlet lyfter vi fram de viktigaste övergripande slutsatserna som framkommit i studien.

Unga allt mindre oroliga för att bli arbetslösa

Att ha ett arbete är grunden för att försörja sig och ungas möjlighet till arbete är en av grundstenarna i att uppnå det ungdomspolitiska målet om att alla unga ska ha goda levnadsvillkor och makt att forma sina liv. I rapporten *Hitta vägen* (MUCF 2019b) framkommer tydligt att för de flesta unga är läget på arbetsmarknaden bra, andelen arbetslösa unga har minskat de senaste åren. Att unga i dagens samhälle har bättre förutsättningar att få in en fot på arbetsmarknaden kan vara en bidragande anledning till flera förändringar som framträder i studien. Ungas oro för att bli arbetslösa sjunker successivt sedan år 1993. Idag är det en rekordlåg andel i ungdomsgenerationen som oroar sig för att bli arbetslösa. Av de unga som studerar eller vill studera är det idag färre som väljer att studera för att undvika arbetslöshet.

Trots det, finns det tydliga attitydskillnader mellan unga och den äldre jämförelsegruppen. Unga är mer oroliga för att bli arbetslösa än vad den äldre befolkningen är, och tjejer oroar sig mer för att bli arbetslösa än vad killar gör. Myndigheten har vid ett flertal tidigare rapporter kartlagt och slagit fast att de faktiska möjligheterna att få ett arbete varierar inom gruppen unga (MUCF 2017, MUCF 2019b). Tidigare studier visar att det finns stora skillnader i möjligheten att få ett arbete för särskilt utsatta grupper av unga, så som unga med funktionsnedsättning, unga från utsatta områden och unga nyanlända och utrikesfödda.

MUCF har tidigare pekat på att unga som står långt ifrån arbetsmarknaden är mest måna om att få ett jobb (MUCF 2013, MUCF 2017), vilket även den här studien bekräftar. Det finns studier som menar att unga som är arbetslösa har högre krav för att vara intresserade av ett arbete, än andra grupper av unga, och att det är förklaring till att det just är dessa unga som är arbetslösa (Lindgren, Lüthi & Fürth 2005, Pihl 2011). Vi kan inte bekräfta den slutsatsen i årets attityd- och värderingsstudie. Tvärtom framkommer tydligt att unga som är arbetslösa ställer lägre krav för att vara intresserade av ett arbete, än unga som inte är arbetslösa. Det är viktigt att fortsätta följa upp hur de faktiska möjligheterna att få ett arbete samvarierar med ungas attityder till arbete och arbetsmarknaden.

Ungas eget ansvar för att komma in på arbetsmarknaden betonas både bland unga och i resten av befolkningen

Att minska ungdomsarbetslösheten är ett av regeringens högst prioriterade arbetsmarknadspolitiska mål och i den politiska debatten diskuteras ofta olika insatser och förslag som syftar till att underlätta för unga att etablera sig på arbetsmarknaden. Både unga och den äldre jämförelsegruppen instämmer oftare i påståenden som rör den ungas eget ansvar för att komma i arbete, till skillnad från påståenden som gäller rent (arbetsmarknads)politiska åtgärder. De vanligaste påståendena att instämma i är att unga som är arbetslösa måste söka jobb eller utbilda sig, att de på kort varsel borde kunna ta ett arbete samt att unga borde anstränga sig mer för att få ett jobb.

Det är generellt mindre vanligt bland unga att instämma i påståenden som handlar om att få in unga i arbetslivet. Det gäller både politiska åtgärder, som till exempel lägre löner för unga, och påståenden som rör ungas eget ansvar. Detta skulle kunna tolkas som att unga är mindre bekymrade över sitt inträde på arbetsmarknaden än vad resten av den vuxna befolkningen är. Tendensen har funnits sedan år 2007 då attityd- och värderingsstudien började följa området.

Två tydliga förändringar över tid framkommer i studien. Sedan år 2013 har det blivit vanligare bland unga att tycka att det är okej att unga får lägre lön om det ger fler jobb. I denna fråga närmar sig de unga resten av befolk-

ningen. Både bland unga och i den äldre jämförelsegruppen blir det mindre vanligt att instämna i att äldre bör gå i pension tidigare så att unga kan få ett jobb. Inställningen till hur sent i livet en bör arbeta förändras möjligen i takt med att befolkningen blir allt äldre, och när lagar och principer kring pensionsålder diskuteras och förändras (se ex. Ds 2019:2).

Unga prioriterar trygga anställningar, tid för familj och fritid

Tidsbegränsade anställningar och behovsanställningar har blivit allt vanligare. Det är anställningsformer som lämpar sig väl för arbetsgivare i behov av flexibilitet, till exempel vid tillfälliga arbetstoppar eller vid frånvaro av personal. I den här studien framkommer tydligt att de flesta unga inte prioriterar flexibilitet när de får ta ställning till vad som är viktigt för att de ska vara intresserade av ett arbete. Det är betydligt vanligare att unga prioriterar att veta när de ska jobba nästa gång, eller en fast anställning, än att de snabbt ska kunna byta jobb.

En annan aspekt av anställningen är vad den ger för begränsningar i livet. Andelen unga som prioriterar att arbetet ska gå att kombinera med familj ökar tydligt. Detsamma gäller andelen som prioriterar kombinationen med fritid. En liknande förändring ser vi även inom den äldre jämförelsegruppen.

Intressant och utvecklande arbete med bra arbetsmiljö och trevliga kollegor viktigt för unga

I studien har vi sett att en allt mindre andel unga studerar vidare för att undvika att bli arbetslösa. Istället är ett allt vanligare skäl för att studera vidare att få ett jobb som en verkligen vill ha.

När unga får möjlighet att prioritera vad de tycker är viktigt för att de ska vara intresserade av ett arbete, är det allra vanligast att prioritera arbetsmiljön och arbetsvillkoren samt en bra chef och trevliga kollegor. Nio av tio prioriterar dessa och har gjort det sedan år 2007 då frågorna var med första gången.

Vi ser dock en tydlig ökning av andelen unga som prioriterar frågor som handlar om arbetets innehåll. Fler unga prioriterar att kunna utvecklas i arbetet,

att ha intressanta och meningsfulla arbetsuppgifter och att de i sitt arbete bidrar med något som är viktigt för andra. Just dessa aspekter ökar även i den äldre jämförelsegruppen. Förändringen verkar därmed omfatta hela samhället snarare än att drivas av unga. Det är dock något vanligare bland unga att prioritera intressanta arbetsuppgifter och att genom arbetet bidra med något som är viktigt för andra.

Ekonomiska svårigheter lika vanligt bland unga med behovsanställning som bland unga arbetslösa

För första gången i attityd- och värderingsstudien har det funnits möjlighet att undersöka hur ungas ekonomiska situation och mående samvarierar med vilka anställningsformer de har. Vi vet sedan tidigare att det finns ett samband mellan arbetslöshet, hälsa och ekonomi (MUCF 2013). Av den här rapporten framgår att unga som har en behovsanställning upplever motsvarande ekonomiska svårigheter som unga som är arbetslösa. De rapporterar svårigheter att klara löpande utgifter i samma utsträckning, och oroar sig för sin ekonomi i samma utsträckning. Situationen ser något bättre ut för unga med andra typer av tillfälliga anställningar, och bäst för unga med fast anställning. Unga med fast anställning har också mindre psykisk ohälsa än unga med en annan anställningsform eller unga som är arbetslösa.

Detta samband återspeglar sig även i att unga idag tycker att det är viktigare med ekonomisk trygghet och fast anställning, jämfört med vad unga har tyckt tidigare. En förklaring till detta resultat kan vara att otrygga anställningar blir allt vanligare på arbetsmarknaden (SOU 2019:5) och att ekonomisk trygghet och fast anställning därför inte längre är lika självklart för unga som arbetar som det varit historiskt.

Ungas situation på arbetsmarknaden och det ungdomspolitiska målet

Ungas möjligheter att uppnå goda levnadsvillkor och ha makt att forma sitt eget liv, påverkas i stor utsträckning av deras ställning på arbetsmarknaden. Det har i tidigare attityd- och värderingsstudier framhållits att unga som är arbetslösa har en sämre ekonomisk situation och oroar sig mer för sin ekonomi, än unga som inte är arbetslösa. Unga som är arbetslösa har därmed

sämre levnadsvillkor än unga som arbetar. I årets studie kan den slutsatsen kompletteras med att unga som har otrygga anställningsformer oroar sig i samma utsträckning som unga arbetslösa.

När unga själva får tycka till om vad som är viktigt för dem i arbetslivet är det också vanligare att unga tycker att fast anställning och möjligheten att veta när de ska arbeta nästa gång är viktigt, än att de exempelvis snabbt ska kunna byta arbete. Unga tycker att det är fortsatt viktigt med fasta anställningar och trygga arbetsförhållanden, även om allt fler unga idag har tillfälliga och behovsstyrda anställningar.

Det är viktigt att beakta studiens resultat på både nuvarande och framtida arbetsmarknad, för att ge unga möjligheter att forma sina egna liv så som det ungdomspolitiska målet är formulerat. För även om unga i den här rapporten ger tydligt uttryck för vad de behöver för att trivas med sitt arbete, är det inte samma sak som att ungas arbeten nödvändigtvis innehåller det som unga efterfrågar idag.

Rapporten visar samtidigt att andelen unga som inte är nöjda med sina arbeten ökar, jämfört med år 2013. Det har inte varit möjligt att inom ramen för den här studien fördjupa varför det är så, eller i vilken utsträckning det hänger ihop med att unga idag delvis har ändrat sina prioriteringar av vad som är viktigt för att de ska vara intresserade av ett arbete.

I takt med att otrygga anställningsformer bland unga blir allt vanligare och det tydligt påverkar ungas levnadsvillkor, är det viktigt att ta ungas ökade missnöje med sitt arbete på allvar när ungas inträde och etablering på arbetsmarknaden diskuteras. Goda villkor för unga på arbetsmarknaden är en förutsättning för att det ungdomspolitiska målet ska kunna realiseras.

REFERENSER

Referenser

- Anckar, C., Bengtsson, Å., Denk, T. & Karvonen, L. (2013). *Komparativ politik. Institutioner och beteende*. Lund: Studentlitteratur.
- Canivet, C., Bodin, T., Emmelin, M., Toivanen, S., Moghaddasi, M. & Östergren, P-O. (2016). Precarious employment is a risk factor for poor mental health in young individuals in Sweden: a cohort study with multiple follow-ups. *BMC Public Health* 16(1).
- Ds (2019:2) Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem. Stockholm
- Feldman, S (2003). Values, ideology, and the structure of political attitudes. In: Sears DO, Huddy L and Jervis R (eds) *Oxford Handbook of Political Psychology*. New York: Oxford University Press, 477–508.
- Flanagan, C., Finlay, A., Gallay, L. & Kim, T. (2012). "Political Incorporation and the Protracted Transition to Adulthood: The Need for New Institutional Inventions." *Parliamentary Affairs* 65: 29–46
- Highton, B. & Wolfinger, R. E. (2001). The first seven years of political life cycle. *American Journal of Political Science* 45: 202–209
- Inglehart, R. (1977). *The silent revolution: changing values and political styles among Western publics*. Princeton: Princeton University Press.
- Kulin, J. (2011). *Values and Welfare State Attitudes. The interplay between human values, attitudes and redistributive institutions across national contexts*. Umeå: Umeå universitet.
- Lindgren, M., Lüthi, B. & Fürth, T. (2005). *The MeWe Generation – What business and politics must know about the next generation*. Stockholm: Bookhouse Publishing.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2013). *Unga med attityd 2013* <https://www.mucof.se/publikationer/unga-med-attityd-2013> (Hämtad 2019-05-10)
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2017). *Fokus 17:1 Ungas etablering* <https://www.mucof.se/publikationer/fokus-17-del-1-ungas-etablering> (Hämtad 2019-05-10)
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018). *Fokus 18 Vilka ska med?* <https://www.mucof.se/publikationer/fokus-18-vilka-ska-med> (Hämtad 2019-05-10)
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2019a). *Unga med Attityd. Del 1: Samhällsfrågor och demokrati* <https://www.mucof.se/publikationer/unga-med-attityd-2019-del-1> (Hämtad 2019-05-10)

- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2019b). *Hitta vägen. Ung idag 2019* <https://www.mucf.se/publikationer/hitta-vagen-ung-idag-2019> (Hämtad 2019-05-10)
- Nuendorf, A., Smets, K. & Garcia-Albacete, G. M. (2013). Homemade citizens: The development of political interest during adolescence and young adulthood. *Acta Politica* 1:92–116
- Persson, M. Wass, H & Oscarsson, H. (2013). "Factors Accounting for Generational Effect in Turnout in the Swedish Parliamentary Elections 1960–2010." *Scandinavian Political Studies*. 26: 249–269.
- Phelps, E. (2004). Young Citizens and Changing Electoral Turnout 1964-2001. *The Political Quarterly* 75:238-248
- Phelps, E. (2005). Young Voters at the 2005 British General Election. *The Political Quarterly* 76:477–482
- Pihl, E. (2011). Att leda nästa generation. Generation Y, obotliga egoister eller oslipade diamanter? Karlstad: TUK Förlag AB
- Regeringens proposition 2013/14:191 *Med fokus på unga - en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*
- Regeringsbeslut (2018). *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*. 2018-12-20, U2018/04397/UF <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=19577> (Hämtad 2019-03-27)
- SVT 2018: Allt vanligare att studenter jobbar <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/allt-vanligare-att-jobba> (Hämtad 2019-05-13)
- SOU 2019:5 *Tid för trygghet. Slutbetänkande av Utredningen för hållbart arbetsliv över tid*. Stockholm: Elanders Sverige AB
- Verba, S., Scholzman, K.L., & Brady, H. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Cambridge: Harvard University Press.
- Wass, H. (2008). Generations and turnout. Generational effect in electoral participation in Finland. *Acta Politica* 35. Helsingfors universitet: Department of Political Science

Hos oss växer kunskap fram

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som beslutsfattare använder när de prioriterar insatser för unga och för civilsamhället. Vi sprider kunskapen i mötet med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar också statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att genomföra sin verksamhet. Det ger också unga möjlighet att arbeta som volontär, studera eller praktisera i ett annat europeiskt land.

www.ungidag.se

Vill du veta mer om ungas attityder och levnadsvillkor? På ungidag.se hittar du fakta och statistik om unga från tolv olika myndigheter.